

X JORNADES SOBRE COLÒMBIA PAU A COLÒMBIA: UN PAÍS FORMAL I UN ALTRE DE REAL

28 de setembre de 2012

Parlament de Catalunya

Hi col·laboren

Ajuntament
de Barcelona

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat
de Catalunya

Organitza

Taula Catalana per la Pau
i els Drets Humans a Colòmbia

La Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia està conformada per:

Organismes oficials:

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament
Ajuntament de Lleida

ONG i altres entitats socials:

Associació Catalana per la Pau
Col·lectiu Maloka - Colòmbia
Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat
Consell Nacional de la Joventut de Catalunya
Cooperació
Entrepobles
Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament
Federació Catalana d'ONG per la Pau
Fundació Desenvolupament Comunitari
Fundació Pau i Solidaritat - CCOO
Fundació Pagesos Solidaris
Fundació per la Pau
Intermón - Oxfam
Internacional Peace Observatory
Intersindical-CSC
Justícia i Pau
Lliga dels Drets dels Pobles
Sindicalistes Solidaris - UGT

Entitats observadores:

Brigades Internacionals de Pau-Catalunya
Escola de Cultura de Pau de la UAB

Edita: **Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia**; Coordina: **Amaia García**;
Traducció i revisió: **Jumon Erra**; Disseny de portada i fotografia: **Joan Luzzatti**; Transcripció:
Carlos Ahumada i Gerard Mas

Carrer de les Tàpies, 1-3, 08001 Barcelona; Tel. +34 93 329 03 53 Fax: +34 93 442 05 05;
taula-colombia@pangea.org www.taulacolombia.org
facebook.com/taulacolombia twitter.com/TaulaColombia

Índex

Inauguració oficial

- 4 **Tomàs Gisbert**, Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia
- 5 **Lluís Maria Corominas**, vicepresident del Parlament de Catalunya

Taula 1

Taula 2

Conclusions i cloenda

Taula 1: *Una Colòmbia formal i una Colòmbia real: distància entre la llei i la realitat*

- 8 **María Camila Moreno**, directora del Centro Internacional para la Justicia Transicional de Colòmbia
- 13 **Reynaldo Villalba**, Colectivo de Abogados «José Alvear Restrepo»
- 16 **Christiane Schwarz**, presidenta de la plataforma europea ODHACO
- 19 **Federico Mayor Zaragoza**, director de la Fundación Cultura de Paz

Taula 2: *El naixent procés de pau a Colòmbia: quin paper ha de tenir-hi la comunitat internacional? I Catalunya?*

- 21 **Dorys Ardila**, Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia
- 25 **Anna Ayuso**, investigadora de l'Amèrica Llatina del CIDOB

Conclusions i cloenda oficial

- 30 **Tono Albareda**, Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia
- 31 **Pere Aragonès**, Esquerra Republicana de Catalunya
- 32 **José Antonio Coto**, Partit Popular de Catalunya
- 32 **Roberto Labandera**, Partit dels Socialistes de Catalunya
- 34 **Beth Abad**, Convergència i Unió
- 34 **Joan Boada**, Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa
- 35 **Alfons López**, Solidaritat per la Independència i president de la Comissió de Cooperació i Solidaritat

Annexos

- 36 Resolució del Parlament de Catalunya
- 37 Carta de suport del Parlament de Catalunya

Inauguració oficial

Tomàs Gisbert Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia

Obrim aquestes jornades amb la il·lusió de l'anunci de l'inici dels diàlegs de pau entre el Govern colombià i les FARC (Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia), així com la disposició de l'ELN (Exèrcit d'Alliberament Nacional) de convergir en un procés de negociació de pau amb l'esperança que Colòmbia pugui trobar el camí que tant necessita. Amb la pau tothom hi guanya. Sense pau –jo crec que ho hem vist– tots hi perdem. Cal fer callar les armes, però també cal abordar les causes de fons, perquè d'elles ha derivat la violència que massakra Colòmbia des de fa més de 50 anys. I les causes de fons són la iniquitat social, la usurpació i la concentració de terres, tal com vàrem analitzar a les jornades que vàrem fer l'any passat titulades «De qui és la terra?» la violació sistemàtica dels drets humans, la impunitat insultant dels victimaris, l'estigmatització de la protesta social, la manca de mecanismes efectius de participació de la societat civil o l'exclusió i la manca de garanties polítiques que ha tingut l'oposició. Cal apartar la guerra perquè deixi de ser un justificant de la violència i de la violació sistemàtica dels drets humans i la protesta social.

Aquestes jornades ens han de servir per trobar la millor manera en què Catalunya pot ajudar Colòmbia per trobar el camí de la pau.

No és casualitat que les haguem titulades «Pau a Colòmbia: Un país formal i un altre de real». Creiem que a Colòmbia hi ha una distància molt gran, massa gran, entre el que és formal i la realitat, entre el que és la llei i el que és la justícia real. Per exemple, Colòmbia té abolida la pena de mort des de fa més de 100 anys i, paradoxalment, només en la primera meitat d'aquest any han estat assassinats 29 defensors dels drets humans i líders socials. En canvi, els victimaris resten, com és desgraciadament habitual a Colòmbia, any rere any, en la més completa impunitat. I tot això, malgrat que disposen d'unes forces policials i militars que pràcticament són les més grans d'Amèrica Llatina, només superades per les del Brasil.

Colòmbia al llarg del conflicte, s'ha presentat com un estat de dret i ha fet esforços per complir els estàndards internacionals. Aquests esforços, però, no han aturat la violació sistemàtica dels drets humans, la injustícia i la impunitat, cosa que ha demostrat que entre les lleis i la realitat hi ha una distància molt gran. Vull citar ara una frase de Federico Mayor Zaragoza, una frase que ell mateix diu que li agrada molt repetir: «Quan es parla d'estat de dret, realment el que la democràcia requereix és un estat de justícia, és a dir, un estat en què s'apliquin eficientment lleis justes». Les lleis sense finançament ni recursos adequats, sense polítiques públiques eficaces que garanteixin els drets, de fet, es tornen closques buides. Les lleis també necessiten una voluntat política ferma per aplicar-les.

La pau necessita un canvi de paradigma. Cal la fi immediata de la confrontació armada, i aquest és l'objectiu de les negociacions de pau. La pau, però, no resoldrà per si sola els conflictes socials, polítics i econòmics que assetgen Colòmbia. Arribar a una transformació real i a un canvi de paradigma és una tasca col·lectiva a la qual cal convocar tots els agents socials, polítics i econòmics per poder arribar a un diagnòstic compartit i a un horitzó comú en què ningú no es trobi exclòs. I què pot fer Catalunya i la comunitat internacional en aquest camí? Ajudar a respondre aquest interrogant és l'objectiu d'aquestes jornades que inaugurarem.

Abans d'acabar no puc estar-me d'apuntar unes tres línies de treball que no són noves i que des de Catalunya podem reforçar. En primer lloc, seguir insistint perquè a Colòmbia es facin tots els esforços, els possibles i els impossibles per assolir la pau. En segon lloc, fer veure la importància de les propostes, la participació de la societat civil per arribar a una pau duradora i sostenible. I seguir vigilant, com hem fet i hem de continuar fent, la situació dels drets humans i la protecció de les persones defensores dels drets humans i dels líders socials.

Esperem que aquestes jornades ens ajudin a entendre millor el context i no dubtem que donaran un impuls a la feina i a l'acompanyament perquè Colòmbia pugui gaudir plenament de la pau i dels drets socials. Moltes gràcies.

Lluís Maria Corominas vicepresident del Parlament de Catalunya

Permetin-me unes paraules per inaugurar formalment aquestes jornades. Primer de tot voldria disculpar la presidenta del Parlament que per motius d'agenda no ha pogut ser entre nosaltres. Per a mi és un honor com a vicepresident del Parlament donar la benvinguda a tots els participants i alhora també mostrar que aquí, al Parlament, a part de fer lleis, a part de controlar el Govern, també fem aquesta funció institucional d'acollir jornades i iniciatives com les que avui ens honoren. De fet, el Parlament té una tradició mil·lenària de tractar aquests temes, com durant el segle XI amb les assemblees de pau i treva. És per això que té molt de sentit fer jornades com les que avui hem organitzat juntament amb vostès.

També m'agradaria felicitar la perseverança i la continuïtat de la Taula, perquè al final aquest estar a sobre, aquest voler canviar el món des de les petites nacions sense estat com la nostra, també té la seva importància. Els felicito per aquesta continuïtat en la feina al llarg dels anys i de ben segur que es veurà reflectida amb un bon final.

Catalunya és un país amb una vocació internacional que es reflecteix fins i tot en el nostre Estatut -aquesta part no la van retallar-, i en el preàmbul del nostre Estatut es diu textualment: «Catalunya, des de la seva tradició humanista, aferma el seu compromís amb tots els pobles per construir un ordre mundial pacífic i just». Catalunya té una altra manifestació ben clara i decisiva de compromís amb el món: una societat civil mobilitzada també en l'àmbit de la difusió de la cultura de la pau i la prevenció i la resolució de conflictes. Catalunya és una nació oberta al món, una societat que es projecta al món culturalment, socialment, econòmicament i que coneix a bastament el valor sagrat de la convivència, del diàleg i de l'intercanvi entre

els pobles. Per tot això i per la relació que hi ha entre Catalunya i Colòmbia, mirem amb simpatia totes les accions que permetin endegar i consolidar el procés de pau i reconciliació.

Colòmbia és un estat emergent i una economia amb possibilitats de futur, però sobretot una societat que mereix reconciliar-se amb el seu passat i el seu present i viure en pau i llibertat plenes; aquestes només es poden assolir, com vostès saben, des de la justícia social. Parlant de Colòmbia, preocupant-nos per la realitat colombiana, sentint-nos solidaris, estem en definitiva reforçant la causa dels drets humans, la democràcia i la justícia, una causa que no és privativa de ningú i que cap ideologia no es pot apropiat. Una causa que ens interpel·la com a persones, per la qual cosa no podem mostrar-nos en absolut indiferents al benestar i l'existència digna de les persones i dels pobles i ens fa no solament anhelar un món més just, lliure i habitable, sinó també treballar per la realitat d'aquest anhel.

Vostès saben que aquest Parlament es va dissoldre recentment, ha estat una legislatura curta. No voldria acabar sense referir-me un moment, ja que estem parlant de pau, de democràcia i dels drets dels pobles, que nosaltres a Catalunya també estem parlant de voluntat de ser i del dret a decidir. La veritat és que el que hem tingut aquests dies per part de l'Estat espanyol ha estat una resposta que no ha estat a l'altura d'una democràcia del segle XXI. Curiosament aquesta taula rodona que ve a continuació es diu «Una Colòmbia formal i una altra de real: distància entre la llei i la realitat». A Catalunya també ens han dit que hi ha una llei, però nosaltres sentim que tenim una realitat per defensar que és diferent de les seves lleis. Esperem que els catalans puguem fer el nostre camí en democràcia, pau i poder decidir lliurement el que volem ser. Res més, espero que aquestes jornades siguin molt reeixides, felicito la tasca que desenvolupen i a continuació ja comencem pròpiament les jornades. Gràcies.

Taula 1

Una Colòmbia formal i una Colòmbia real: distància entre la llei i la realitat

Maria Camila Moreno directora del Centre Internacional per a la Justícia Transicional a Colòmbia (ICTJ)

Gràcies a la Taula i al Parlament de Catalunya per la invitació. M'han demanat que comparteixi amb vostès algunes reflexions sobre la justícia transicional a Colòmbia, un tema que avui figura a l'agenda amb intensitat, en aquest context tan important com és l'inici del procés de pau. Desenvoluparé la meva presentació a partir de tres punts principals.

El primer punt és una mirada ràpida al concepte de justícia transicional i com l'entendem a l'ICTJ, així com quin és per a nosaltres el repte a Colòmbia.

En el segon punt em centraré en com ha estat el desenvolupament dels mecanismes de justícia transicional a Colòmbia, i faré un ràpid balanç de com sorgeix aquest concepte al país i la relació amb la Llei de justícia i pau.

En tercer lloc em referiré a un tema que segurament molts de vostès ja coneixen i els interessa, que és el marc jurídic per a la pau recentment aprovat o acte legislatiu de justícia transicional, que n'és el nom tècnic. Parlaré de quin és el seu contingut, quins són els reptes d'aquest nou marc constitucional i quines són les seves possibilitats en l'actual context de l'inici de pau amb les FARC.

Començaré ràpidament dient que l'ICTJ és una organització internacional present a 25 països amb l'objectiu de donar suport als estats i a les societats que han decidit fer front al llegat de greus violacions als drets humans, societats que estan immerses en processos de transició, bé sigui de règims autoritaris a democràcies o de processos de conflicte a postconflicte.

A Colòmbia des de 2006 treballem amb una agenda àmplia en els diferents temes de la justícia transicional. Fem un seguiment intensiu tant al desenvolupament de la Llei de justícia i pau, com més recentment a d'altres mecanismes de justícia transicional que s'han començat a aplicar al país.

Quan parlem de justícia transicional parlem d'una sèrie de mecanismes que, implementats de manera integral i conjunta, permeten a les societats i als estats buscar un equilibri entre les necessitats de justícia, entesa de manera àmplia, i les necessitats ja sigui de construcció de la pau, sobretot en societats que es troben en trànsit del conflicte al postconflicte, o d'enfortiment de democràcies quan es tracti de societats que estan fent el trànsit de règims autoritaris a processos de democratització.

Els mecanismes de la justícia transicional inclouen: la justícia penal, els mecanismes d'esclariment de la veritat i construcció de la memòria històrica, la reparació integral de les víctimes i les reformes institucionals, tot plegat amb el propòsit de cercar garanties reals de no-repetició de les atrocitats que s'han comès en aquestes contextos. Per a nosaltres la justícia transicional s'ha d'orientar cap a l'assoliment d'uns fins mediats i uns objectius estratègics. Com a fins mediats creiem que totes aquestes mesures, en primer lloc, han de retornar la dignitat a les víctimes. És el concepte mateix de dignificar les víctimes el que nosaltres hem volgut interpel·lar, en el sentit que les víctimes mai no perden la seva dignitat. El problema és que el missatge que es transmet a la víctima en el mateix moment de la victimització o en el moment en què els seus drets són vulnerats i violats és un missatge principalment d'exclusió. A la víctima se li diu: vostè no és part d'aquest col·lectiu ni d'aquesta societat, vostè no val res. Del que es tractaria, doncs, com a propòsit d'estat i de la societat, és de transformar aquest missatge d'exclusió en un missatge d'inclusió, en què la víctima es reconegui com a ciutadà de ple dret, drets que han estat vulnerats i que s'han de restablir.

Un segon objectiu que per a nosaltres és fonamental: reconstruir la confiança dels ciutadans amb les institucions. Períodes de violència llargs o les dictadures del Con Sud, per exemple, o de Sud-àfrica el que produeixen és una esquerda profunda de la confiança dels ciutadans cap a l'estat i cap a les regles del joc que suposadament s'havien pactat. El contracte social mitjançant el qual l'estat és garant dels drets de tots els ciutadans, mitjançant el qual s'atorga a l'estat la facultat de tramitar els conflictes de la societat, es trenca, bé

X JORNADES

PAU A COLÒMBIA: UN PAÍS FORMAL I UN ALTRE DE REAL

sigui perquè l'estat és incapaç de garantir la seguretat i protecció de tots els ciutadans o bé sigui perquè l'estat mateix és responsable de les grans violacions dels drets humans. Es trenca així, estructuralment el pacte en virtut del qual se suposa que l'estat hauria de representar els interessos del col·lectiu i no solament interessos particulars.

El que busquen les mesures de justícia transicional és restablir o construir la confiança que ja no existeix. Com també construir la confiança dels ciutadans cap a les seves institucions i reactualitzar el contracte social, mitjançant el qual acceptem que hi ha unes regles del joc compartides.

La tercera finalitat de tot aquest esforç ha de ser l'enfortiment de l'estat de dret. Aquest punt és molt important perquè a Colòmbia hi ha hagut la tendència a creure que la justícia transicional és una mena de justícia tova, o una justícia especial. En canvi, del que es tracta és de posar a dialogar els principis dels drets humans, perquè els mecanismes de la justícia transicional no són altres que els mecanismes i els estàndards internacionals per a la lluita contra la impunitat, com també els drets que tenen les víctimes a la veritat, la justícia i la reparació. La particularitat de la justícia transicional és que posa a dialogar aquests principis dels drets humans amb els contextos, i això significa que les situacions d'excepcionalitat, com seria un conflicte armat intern o un règim autoritari, no poden ser resoltes ni abordades amb els mecanismes pensats per a situacions de normalitat. Les situacions d'excepcionalitat no aconsegueixen ser abordades de manera adequada amb els mecanismes ordinaris, i això per al cas colombià significa cercar resposta a la pregunta, ¿com es fa front a les violacions massives dels drets humans de les víctimes i a la responsabilitat dels perpetradors?

Per posar un exemple, la Llei de justícia i pau, que segurament tots coneixen, fou adoptada com a mecanisme de persecució penal especial per als grups paramilitars que havien negociat amb el Govern colombià. Només en l'àmbit de la Llei de justícia i pau han estat denunciats per les víctimes en els darrers vuit anys 360.000 fets. És a dir, estem parlant realment d'un univers de fets i de delictes que desborda la capacitat de qualsevol sistema judicial, tant el sistema colombià com l'espanyol o qualsevol altre. Però, a més a més, segons les xifres oficials del registre que està en procés de consolidació, el Registre Nacional de Víctimes, s'està donant com a resultat una xifra conservadora de 6.000.000 de víctimes, cosa que significa el 12% de la població colombiana.

En el cas dels perpetradors, en aquest cas els paramilitars, es tracta d'un univers mal comptat (hi ha un debat obert sobre si realment es van desmobilitzar tots els que eren o no i quants en van quedar), però apuntem una xifra conservadora d'entre 15.000 i 20.000 membres de grups paramilitars. I a aquests hauríem d'afegir-hi també la xifra conservadora de combatents de l'ELN i de les FARC. Posem que avui podrien sumar entre 8.000 i 10.000 combatents. És a dir, mirant les xifres, Colòmbia s'encara a una situació que desborda la capacitat dels mecanismes jurídics i administratius ordinaris, i per encarar aquesta situació és necessari aleshores cercar alternatives. No només perquè la preocupació principal hagi de ser la de l'eficiència, i crec que és important assenyalar-ho, la justícia transicional no és una opció per a resoldre problemes d'eficiència del sistema judicial i és per això que no pot ser entesa com una mena de llei o mecanisme tou d'aplicació de la justícia, sinó del que es tracta és de treballar una situació que va més enllà de la capacitat del sistema.

I ara parlarem de la veritat. Parlarem de la veritat com un pilar central de qualsevol esforç de justícia transicional en qualsevol context. No es tracta únicament de garantir que els responsables de les greus violacions de drets humans donin compte davant de la justícia, sinó que es tracta que les víctimes en primer lloc, però també la societat en el seu conjunt, coneguin i reconeguin no solament qui va fer què a qui, sinó per què; quins van ser els patrons de la criminalitat, quin va ser el funcionament d'aquests grups organitzats de poder que van cometre crims de sistema. És a dir, a la majoria dels casos de justícia transicional topem amb una criminalitat complexa o situacions de conflicte armat intern, on els grups en confrontació desenvolupen una sèrie d'estratègies, estan orientats per uns interessos i on les societats necessiten garantir que tot el que va passar no es repeteixi mai. L'única manera que una societat pugui fer front realment al llegat d'aquestes violacions de drets humans és reconèixer de la manera més transparent i més honesta que

és el que va passar. Així, la mateixa societat, en una reconstrucció del pacte ètic que ha d'orientar qualsevol

convivència democràtica, ha de repudiar el que definitivament no pot tornar a passar, exigir a l'Estat i assumir la part de responsabilitat que toca a la societat mateixa per prendre totes les mesures necessàries que garanteixin que aquests fets horribles no es repeteixen.

Si aquest no és l'objectiu principal de l'esforç de la justícia transicional, el que tindrem és, no només un dèficit de justícia en termes estrictes de la persecució penal i la responsabilitat penal davant greus violacions dels drets humans, si no que tindrem un dèficit d'una justícia entesa de manera més àmplia i que implica i té com a eix principal la veritat, la reparació i la dignificació de les víctimes.

Passem ara al segon punt: Què ha passat a Colòmbia? A Colòmbia el concepte de justícia transicional emergeix en el context de la Llei de justícia i pau, fins i tot podríem ubicar-lo en els primers debats sobre justícia transicional, quan discutíem el projecte de Llei d'alternativitat penal. És en aquell moment quan el país comença a parlar de justícia transicional. Més tard queda als principis de la Llei de justícia i pau clarament consigna que l'objectiu és garantir els drets de les víctimes a la veritat, a la justícia i a les garanties de no-repetició, i a partir d'aquest moment comença un desenvolupament de política pública i un desenvolupament legislatiu que d'una manera o altra s'ha inscrit en aquest plantejament general de la justícia transicional. Em refereixo, per exemple, al model de persecució penal que finalment és adoptat, però també a altres tipus d'estratègies encaminades a aconseguir l'objectiu dels drets de les víctimes a la veritat, a

X JORNADES

PAU A COLÒMBIA: UN PAÍS FORMAL I UN ALTRE DE REAL

la justícia i a la reparació. Recordem que la creació de la Comissió Nacional de la Reparació i la Reconciliació (CNRR) es constitueix per la Llei de Justícia i Pau en aquest intent inicial de donar alguna mena d'integralitat a la justícia transicional.

A la mateixa CNRR, la creació del grup de memòria històrica és un primer esforç institucional important per la memòria. De fet, un dels articulats de la Llei de justícia i pau estableix que la CNRR, mitjançant el seu grup de memòria històrica, haurà de presentar el juny de 2013 un informe sobre les causes i el desenvolupament del conflicte armat colombià. I no es refereix únicament al sorgiment, desenvolupament i consolidació del paramilitarisme, sinó que amplia la concepció a una comprensió més àmplia del conflicte en el seu conjunt. S'hauria de mencionar també el decret de 1290, el decret de reparació administrativa, que estableix un mecanisme i unes partides d'indemnització per a les víctimes, amb tots els problemes posteriors també en el moment de la seva implementació.

Ha estat un esforç dispers a Colòmbia adoptar mecanismes de justícia transicional i cal dir que el marc jurídic per a la pau reprèn la idea de la justícia transicional com una sèrie de mecanismes que s'han 'd'aplicar de manera integral. Els mecanismes de justícia transicional, és a dir, les comissions de la veritat o els mecanismes de justícia penal mitjançant estratègies de selecció i prioritització dels fets més greus i dels màxims responsables o també la reparació administrativa són en ells mateixos dèbils. Així ho ha demostrat l'experiència internacional quan s'adopta un sol mecanisme. Per exemple la Comissió de la Veritat és insuficient per aconseguir que les víctimes obtinguin reparació, no n'hi ha prou amb els esforços per obtenir la veritat, ja que han d'estar acompanyats per la persecució penal i la reparació. Per això és molt important que s'entengui la justícia transicional des d'una visió holística i que entenguem que, quan parlem del concepte de justícia, no és només justícia penal, justícia és veritat, justícia és reparació i justícia és reformes institucionals per garantir la no-repetició.

Quins serien els principals reptes del marc jurídic per a la pau?

Un primer element a destacar és que la discussió al Congrés per al marc jurídic per a la pau va ser una discussió que va posar de nou el tema a l'agenda. En destacaré els punts següents:

1. Colòmbia va tornar a parlar de justícia transicional, ja no en una lògica fragmentada com la que venia de la Llei de justícia i pau, sinó com a comprensió de la necessitat d'integralitat.
2. Es va tornar a posar el tema de la pau a l'agenda. Va ser un debat molt polaritzat entre dues tendències, per resumir, una de més maximalista, que parteix del principi que totes i cadascuna de les violacions de drets humans han de ser investigades i sancionades penalment i que aquest és l'estàndard i l'obligació que té l'Estat davant dels tractats internacionals. I l'altra tendència la podríem denominar més pragmàtica: el que cerca és aconseguir un equilibri entre l'anhel de pau i l'exigència de justícia.

Ràpidament, unes idees que són importants:

- Tractament diferenciat per a les parts en conflicte. El que planteja el marc jurídic per a la pau és que primer hi ha un reconeixement explícit, que és un mecanisme que només és aplicable a les parts en el conflicte. S'ha d'entendre parts en el conflicte d'acord amb la definició en el marc jurídic per a la pau; les guerrilles, els grups paramilitars i la força pública que participa en el conflicte armat. Seran objecte de les mesures de justícia transicional aquells que hagin participat directament en el conflicte, que hagin subscrit un acord de pau o s'hagin desmobilitzat. Un aspecte addicional que és important, al qual no fa referència el text del marc jurídic per a la pau, però sí s'esmenta a la ponència que va ser aprovada és que en el cas de la força pública s'haurà de tenir un tractament especial, que no significa favorable. La força pública té una responsabilitat addicional o una responsabilitat més gran que els actors armats il·legals. Això hauria de tenir un desenvolupament a les lleis estatutàries per veure què significa.

- En el model de persecució penal que s'adopta, l'Estat colombià pot adoptar estratègies de selecció i prioritització (aquí cal entendre la selecció dels màxims responsables dels delictes més greus: els delictes internacionals, els de lesa humanitat, crims de guerra i genocidi). Se suposa que per als que no s'ha seleccionat, l'Estat renuncia a la persecució penal d'aquests fets i d'aquests perpetradors i els deriva cap a mecanismes extrajudicials. És a dir, els delictes menys greus i els menys responsables anirien a un mecanisme extrajudicial a explicar tota la veritat, que complementaria la veritat que s'obtindria en els processos penals de qui té la informació sobre qui va fer què, quins eren els seus plans, quins eren els seus interessos, etc. Això és, en general, la idea del marc jurídic per a la pau, amb un aspecte addicional, i és que planteja la possibilitat, fins i tot en el cas dels màxims responsables, d'alternatives a l'execució de penes. I això és un tema molt important en aquest moment, perquè quan les guerrilles són estructures militars verticals, és a dir, on hi ha un comandament clarament identificat que, en el cas de les FARC, es concentra en la comandància dels blocs i els fronts, però sobretot en el secretariat de les FARC i en l'Estat Major en el seu conjunt. Ells seran qui negociaran amb el Govern i entrarien a la categoria de màxims responsables. El que podria passar és que aquestes persones, un cop acabada la negociació, haguessin d'anar a complir les seves condemnes de 40 i 60 anys que ja tenen a la presó. Perquè, a més, els recordo que a diferència del cas dels paramilitars, en el cas de les guerrilles hi ha hagut investigacions i sancions penals en absència, però hi ha hagut també investigació i condemnes. Tot això per a un procés de pau planteja un repte.

El que proposa l'acte legislatiu per a la pau és atorgar al Govern la possibilitat de cercar alternatives per a l'execució de la pena. No és possible atorgar amnisties per lesa humanitat o crims de guerra i l'Estat ha d'investigar, sí o sí, i sancionar penalment aquests fets.

- En tercer lloc, el delictes polític. El marc jurídic per a la pau obre la possibilitat de revisar i ampliar els delictes connexos al delictes polític. A la nostra constitució el delictes polític és la rebel·lió, la sedició i el motí. Aquests tres delictes tenen associats altres delictes menors que tenen una relació directa amb el delictes polític, com és el fet de portar armes o l'ús d'uniformes, etc. Avui el concepte de delictes polític, sota el nostre punt de vista, és molt restringit. El conflicte s'ha tornat més complex i és necessari ampliar aquesta definició per al cas que qui no són responsables de delictes de lesa humanitat o crims de guerra puguin eventualment ser subjectes d'amnisties i indults. I, d'altra banda, obrir la possibilitat de participació política, perquè finalment el resultat del procés de pau i de negociació ha de ser que les guerrilles canviïn les armes per la paraula als escenaris de representació i participació política.

Moltes gràcies.

Reynaldo Villalba advocat i representant del Colectivo de Abogados «José Alvear Restrepo»

Bon dia. En primer lloc, vull agrair als organitzadors d'aquest acte i al Parlament de Catalunya que l'hagin fet possible en aquesta seu. M'anima molt veure l'interès de les organitzacions convocants per la construcció d'un Colòmbia en pau per a tots.

Jo formo part d'una organització de drets humans, el Colectivo de Abogados «José Alvear Restrepo». Fa 20 anys que treballa en aquesta organització i la mateixa organització ja té 35 anys d'existència.

Nosaltres hem acompanyat les víctimes de violacions greus de drets humans i hem decidit prioritzar les víctimes de l'Estat, i això té una explicació senzilla: aquestes víctimes són les més vulnerables, les més oblidades, les més silenciades, les més excloses i fins i tot negades. A més a més, els mecanismes d'impunitat són molt més eficaços quan es tracta de crims d'Estat. Les víctimes del paramilitarisme les considerem com víctimes de l'Estat, ja que aquest els va crear, els va fomentar i els va consolidar com a estratègia per a l'obtenció dels seus objectius econòmics, socials i polítics.

Això no significa que no reconeguem l'existència de víctimes per part de les guerrilles. De fet, les organitzacions de drets humans, quan presentem informes a la comunitat internacional, ens referim en capítols sencers a les greus infraccions del dret internacional humanitari comeses per les guerrilles. A escala nacional hem acompanyat famílies senceres en casos on el perpetrador són aquestes organitzacions.

En segon lloc, val a dir que, com a organització de drets humans, ja hem participat en processos de desmobilitació de pau que s'han produït anteriorment a Colòmbia. De fet, el Colectivo de Abogados l'única vegada que ha signat convenis per realitzar alguna activitat o alguna feina per a l'Estat colombià ha estat precisament en el cas de desmobilitació d'organitzacions insurgents, en casos on les organitzacions que s'han alçat en armes decideixen deixar la lluita armada i exercir la participació política dins del marc de la legalitat, com ara el cas de l'M19, el Ejército Popular de Liberación i d'altres. La participació en aquests escenaris es va concretar en la facilitació del tràmit d'amnisties i indults i en el desenvolupament de convenis o contractes que vam signar amb l'Estat colombià.

Les organitzacions de drets humans, així com les organitzacions socials a Colòmbia, hem reclamat insistentment la sortida política i negociada del conflicte social i armat. És claríssim per a nosaltres que després de gairebé 50 anys de confrontació entre guerrilles i Estat no hi ha hagut la possibilitat d'una victòria militar de cap de les dues bandes enfrontades i que aquesta pròrroga del conflicte ha comportat més violacions de drets humans i infraccions greus del dret internacional humanitari. Pensem que l'única sortida real i certa és la negociació política. Per això nosaltres saludem aquests inicis de diàleg que acaben de posar-se en coneixement públic pel Govern i les FARC, i que alhora sabem que des fa alguns mesos es treballava fins al que avui es coneix com l'acord dels cinc punts. Treballarem també perquè l'ELN s'hi sumi, bé a la mateixa taula o a una d'altra de paral·lela, tant se val quin mecanisme s'empri per aconseguir un procés molt més integral. Reclamem, també, que les parts facin tots els esforços possibles perquè es doni un alto el foc bilateral que permeti un millor desenvolupament de les converses. Sembla que aquesta condició ara com ara no està pactada, és a dir, s'està parlant a la taula sense que hi hagi un alto el foc, sense que l'Estat es comprometi a no dur a terme accions contra la guerrilla i sense que la guerrilla deixi de realitzar accions d'ordre militar. Nosaltres pensem que un alto el foc aniria bé. Però el fet és que estem avançant i estem avançant en l'anhel sempre present, de vegades amb més pessimisme, de vegades amb més optimisme, de la superació del conflicte.

Sabem que la pau no només significa el silenci de les armes i que és un concepte molt més integral, molt més ampli i que té a veure amb eliminar les causes que van generar la creació i el desenvolupament del conflicte; causes d'ordre històric, econòmic, polític i social. Aquest procés ha d'estar acompanyat de polítiques que portin a una democratització i a avançar en les reformes profundes que necessita la institucionalitat i la societat colombiana.

Faré referència especialment a la qüestió de la justícia, no perquè no siguin importants els altres temes, sinó perquè com a Colectivo de Abogados és la nostra prioritat.

Parlaré de la dicotomia, real o no, certa o no, entre pau i justícia. Hi ha qui les vol presentar com dues concepcions tremendament antagòniques i crec que no ho són. De fet, sense justícia no podríem parlar d'una pau estable i duradora com es pretén; perquè sobre la base de la impunitat tampoc no es pot construir una pau amb aquestes característiques. El primer quan parlem de justícia és la veritat. Quina és la veritat? Quina és la veritat de les organitzacions guerrilleres? Quina és la veritat de l'actitud de l'Estat? Quina és la veritat de la sistemàtica violació dels drets humans? Quina és la veritat de la creació i el desenvolupament del paramilitarisme? És tan cert que les guerrilles van sorgir com una contraposició al paramilitarisme o és una altra la veritat? I, sobretot, qui s'ha beneficiat d'aquesta guerra? Quines han estat les víctimes principals del conflicte? Com es repara aquestes víctimes? Qui en són els màxims responsables? Estan ja plenament identificats o s'ha de treballar per a la seva identificació? I, en el cas dels paramilitars, deu ser que els principals responsables són els paramilitars extradits als Estats Units? Mancuso i els altres? O que els màxims responsables del paramilitarisme segueixen gaudint d'una immunitat absoluta i encara estan ocults i sabem qui són, però la justícia no els ha trobat? Aquesta veritat és necessari conèixer-la. I de la banda de les guerrilles per suposat també deuen una explicació i han de donar a conèixer tota la veritat a les víctimes de les seves accions. Per exemple, en el cas de les persones segrestades, han de dir si tenen gent sota el seu poder encara, què ha passat amb els qui mai van tornar, on són els seus cossos, si els van matar perquè fugien, si van morir en captivitat, etc. Qualsevol motiu ha de ser plenament conegut pels familiars.

I, de la banda de l'Estat, quina es la seva responsabilitat en la violació sistemàtica dels drets humans, quina és la responsabilitat de l'Estat, plena per nosaltres, en la creació, desenvolupament i consolidació del paramilitarisme. Aquesta veritat és absolutament imprescindible, entre d'altres coses per aconseguir justícia, però també per garantir que no es repeteixin totes aquestes experiències tràgiques i amargues que hem viscut durant dècades.

Tinc 53 anys, això significa que tota la meua vida l'he viscuda enmig del conflicte, que el meu fill, que en té 21, no ha conegut una sola hora de possibilitat de pau. Parlo des d'un punt de vista molt personal per dir que som tots els fills de Colòmbia, generacions senceres, que no hem tingut aquesta oportunitat. Així que el que està passant és molt important, el mateix reconeixement que existeix a Colòmbia del conflicte és molt important. El govern anterior es negava a reconèixer que existia un conflicte, en canvi ara reconeix que les guerrilles són un actor polític, per suposat militar, que hi és i que s'ha de tenir en compte.

Passem a parlar de la justícia, les amnisties i la sanció penal. Abans de res, vull dir que el delictes polític ha tingut un desenvolupament legislatiu i jurisprudencial al món sencer. A Colòmbia, un país immers en el conflicte, el concepte de delictes polític ha estat present a les constitucions, als codis i als processos de pau. Aquest concepte és molt important en aquest procés de negociació, entenent com a delictes polític l'ús de la violència de les organitzacions que s'aixequen en armes. A la llei colombiana s'estipulen quins són aquests delictes polítics: la rebel·lió, que és l'alçament en armes per fer canvis estructurals a l'Estat; la sedició, que és també l'alçament per fer algunes modificacions ara no estructurals; el motí o aldarull, que és quan la gent momentàniament en una protesta du a terme actes que constitueixen delictes, com per exemple quan s'ataca amb pedres una alcaldia, etc., i la conspiració, que a Colòmbia significa posar-se d'acord per cometre el delictes de rebel·lió, és a dir, per alçar-se en armes.

Tot l'anterior és al Codi Penal colombià des de fa molts anys, fins i tot molt abans del sorgiment de les guerrilles de tendència marxista o socialdemòcrata. Permanentment han existit a Colòmbia normes que han

X JORNADES

PAU A COLÒMBIA: UN PAÍS FORMAL I UN ALTRE DE REAL

estimulat la reinserció d'aquestes persones a la vida civil, per tant, podem entendre que aquestes normes han estimulat i estimulen la deserció de les seves organitzacions. En el govern anterior, el d'Àlvaro Uribe Vélez, es va eliminar de la llei el que permetia la reinserció individual, les normes que expressament es referien a quins eren els delictes polítics, amb la finalitat de fer-la aplicable als paramilitars, és a dir, va esborrar d'aquesta llei les normes que n'impossibilitaven l'aplicació a les organitzacions paramilitars, que no són en absolut organitzacions rebels en contra de l'*establishment*. El govern d'Uribe va fer grans esforços perquè els paramilitars fossin tractats de sediciosos a la Llei de Justícia i Pau, base legal de la desmobilització paramilitar (paramilitarisme que mai no es va desmuntar), per tal d'aconseguir que se'ls reconegués com a delinqüents polítics, cosa que no va prosperar.

El delicte polític és un delicte complex, la qual cosa significa que, per a la comissió del delicte, necessàriament es cometen una altra sèrie de delictes. El rebel no utilitza documents propis per guardar la seva identitat, el rebel ataca una entitat bancària per finançar la guerra i òbviament el rebel, en confrontació armada, dóna mort al contrari o pateix la pròpia mort. L'homicidi en combat estava establert com a efecte de la rebel·lió, però a causa de la demanada d'un general, es va dir que això estimulava la mort de la força pública i des d'aleshores l'homicidi en combat sempre se sanciona de forma separada. Arran de les torres bessones es va accelerar el procés de desnaturalització jurídica i política que ha patit el delicte polític a Colòmbia. D'aquesta manera s'arriba a la classificació de terrorisme i es crea una nova mentalitat també en el gruix de la societat. Ara es parla d'atac terrorista quan la guerrilla, per exemple, ataca una instal·lació militar, quan seria un acte normal de rebel·lió. Tot això ha generat que avui, quan es deté un rebel, se li apliquen 55 delictes addicionals a la rebel·lió.

Parlo de la complexitat del delicte només per dir que, en aquest moment, en aquesta negociació, cal rescatar que el delicte polític és complex i que ha d'abarcар el més gran nombre de conductes en un procés de pau. Perquè també les amnisties que s'apliquin siguin al més àmplies possibles, amnisties que permet el dret internacional humanitari des del Protocol II.

També s'ha de tenir clar que aquesta mateixa normativitat internacional no permet l'amnistia ni els indults en totes les conductes, i que hi ha delictes que no són susceptibles d'amnisties. De fet, en relació amb els servidors de l'Estat, per a la força pública, per exemple, no existeix la possibilitat d'autoamnisties. Aquestes sí que estan dràsticament prohibides pel dret internacional. No és el mateix un Estat garant que cometi crims greus que ho facin aquestes organitzacions, que no tenen la mateixa qualitat de garants, és a dir, que l'Estat té l'obligació de protegir, no de fer mal, així de senzill.

Per a aquests delictes que no són susceptibles d'amnisties a Colòmbia hauríem de parlar de justícia transicional. Quin és el model? El model ha de satisfer els models de veritat, justícia i reparació i ha de tenir en compte les reivindicacions de les víctimes. Nosaltres pensem que convé un tractament diferencial en tots els sentits. El marc jurídic que nosaltres temem és el que dins mateix del marc jurídic puguin desaparèixer amb total impunitat els crims que ha comès l'Estat, fins i tot els comesos fora del desenvolupament del conflicte armat. Per exemple, el fenomen de les execucions extrajudicials i els falsos positius. Es diu que són conductes que poden quedar emmarcats dins d'una favorabilitat jurídica en una negociació, quan per a nosaltres són completament aliens al desenvolupament mateix del conflicte. Pensem que tampoc hi pot haver un tractament punitiu simètric perquè l'Estat té una responsabilitat més important, els servidor de l'Estat sempre tenen més responsabilitat. No és el mateix que un nen sigui colpejat a la porta de l'escola per un estrany que aquest mateix nen sigui colpejat pel seu professor, per posar un exemple senzill. Una Comissió de la Veritat ha de tenir presents totes aquestes circumstàncies d'ordre polític, social i jurídic.

Així que en principi pensem que Colòmbia necessita un model de justícia transicional per aplicar-lo als delictes que no són susceptibles de ser amnistiats ni indultats. Aquesta justícia transicional no només es necessita per a les guerrilles, sinó també als agents de l'Estat i particulars que van actuar amb connivència. El model de la justícia transicional, al nostre criteri, ha de ser diferenciat per les raons mencionades.

Per acabar, m'agradaria dir el següent: Colòmbia està sotmesa a un estudi preliminar de la Cort Penal Internacional (CPI). Les organitzacions de drets humans estem reclamant una obertura formal de la investigació del cas de Colòmbia perquè els màxims responsables que no han estat tocats per la justícia colombiana responguin de la violació sistemàtica de drets humans que durant dècades han comès de cap a cap del país. Encara pitjor, l'Estat no ha mostrat cap voluntat política de sancionar-los ni d'identificar-los plenament. Nosaltres pensem que en aquest context la CPI també pot tenir-hi un paper preventiu i especialment si no hi ha alto el foc i considerem que, tot i que la CPI accedís a la petició de sectors importants de drets humans a obrir la investigació sobre el cas de Colòmbia, nosaltres no hauríem d'interpretar-ho com un obstacle al procés de pau a Colòmbia. El mateix Estatut de Roma, en el seu article 16, preveu la possibilitat de suspendre tota investigació durant un any, prorrogable tant com calgui, en els processos de cerca de la pau.

Moltes gràcies.

Christiane Schwarz presidenta de la plataforma europea d'OIDHACO

Moltes gràcies per aquest espai tan important que ofereix la Taula amb l'organització d'aquestes jornades.

Parlaré sobre aspectes del context en què es desenvolupen aquestes negociacions. Molts de vostès deuen saber que Colòmbia és un país d'extremes superlatius, molts d'ells bells i preciosos, però d'altres de molt negatius i dramàtics. En mencionaré alguns de la segona categoria.

Colòmbia té un coeficient Gini de 58,5 punts. Aquest coeficient mesura la desigualtat d'ingressos per família a tot el país. Aquests punts ens diuen que Colòmbia és el país més desigual d'Amèrica Llatina després d'Haití. Colòmbia, a més a més, té un percentatge de pobresa al voltant del 50% i un 10% d'extrema pobresa, una dada molt greu.

Un segon drama on Colòmbia arriba a nivells d'extremes és el desplaçament intern. Colòmbia des de fa molt de temps ocupa el primer o segon lloc de més desplaçament arreu del món, les xifres de l'ACNUR d'aquest any apunten 5,5 milions de desplaçats a Colòmbia. Aquestes persones han deixat forçosament moltíssima terra, les xifres més conservadores ens diuen que hi ha entre 5 i 10 milions d'hectàrees abandonades forçosament a Colòmbia. Moltes de les persones que van ser desplaçades de les seves terres ho han patit diverses vegades. Hi ha comunitats senceres que en 10 anys van ser desplaçades entre 10 i 14 vegades. Se'n van anar a altres llocs, de vegades dins de la mateixa regió, però de vegades a altres regions. Tota aquesta problemàtica té unes conseqüències molt greus en la salut mental de les persones, com també té conseqüències molt fortes en l'educació, en la salut i en la mateixa economia familiar.

Durant tot el procés de desplaçament hi ha hagut intents de retorn a les terres usurpades. Són casos que nosaltres hem acompanyat, sobretot els processos de retorn organitzats per comunitats, i en tots els casos es troben amb moltíssims obstacles. Els habitants, quan tornen, es troben les seves terres ocupades per empreses d'agroindústria, moltes vegades d'oli de palma, de vegades de bananer o de ramaderia extensiva. També es troben les terres ocupades per paramilitars o per grups de suposats desmobilitzats, o les troben ocupades pel narcotràfic i sembrades de coca. Reconeixem que darrerament hi ha hagut intents de millorar aquesta situació i, en el marc de la justícia, la Llei 1448 de víctimes i restitució de terres hem vist que és una passa endavant. Tot i que s'hi esgrimeixen serioses crítiques, sobretot per l'absència de mesures específiques de protecció dels reclamants de terra i una certa prioritització per a la continuïtat dels projectes agroindustrials davant de la restitució efectiva del dret al gaudi del seu territori per part de les víctimes.

El tercer punt de superlatius de Colòmbia es que moltes vegades les persones tornen a les seves terres o es troben reclamant-les i són assassinades en el procés. Només el primer any de vigor de la Llei 1448, van ser assassinades 26 persones que reclamaven les seves terres. De fet, és una situació que es pot generalitzar a totes les persones defensores dels drets humans. Colòmbia és un país on més defensors dels drets humans estan amenaçats, són assassinats i viuen amb un gran risc tan sols per dur a terme la seva feina. Aquest risc afecta tant defensors com camperols, però també líders socials, sindicalistes o mestres. A aquesta situació se li suma un altíssim grau d'impunitat en casos de violacions dels drets humans.

Reconeixem que darrerament hem vist algunes sentències importants per contrarestar aquesta situació. En vull mencionar dues: van ser condemnats l'exgeneral Rito Alejo del Río, responsable de molts dels desplaçaments a l'Urabà, i també l'excoronel Plazas Vega, responsable de les desaparicions en el cas del Palacio de Justicia. Aquestes sentències són una mostra més del valor de les denúncies de les organitzacions de drets humans. Quan en el passat van denunciar repetidament casos com aquests, se'ls va titllar de guerrillers, d'enemics del govern, i han hagut d'esperar un munt d'anys perquè el món s'adoni que tenien raó. És per això que les organitzacions se les ha d'escoltar.

Vull esmentar també les experiències que Colòmbia ha viscut amb el procés anomenat de justícia i pau, el procés amb els grups paramilitars. Entenem que en aquest cas sí que s'han d'aclarir alguns casos, ens calen unes gotes de veritat. Però s'ha de dir que hi va haver molt poca justícia i reparació, i es va aconseguir encara menys de garantir la no-repetició de violacions de drets humans.

Voldria referir-me ara una mica a la qüestió de la veritat. Crec que és molt important un aspecte que sí que es va donar a conèixer al país i és la veritat sobre la immensa infiltració del paramilitarisme en tota la vida pública i política. Encara que no es van desmantellar les estructures polítiques i econòmiques del paramilitarisme, fins a tal punt que les xifres alarmants de polítics, senadors, membres de la força pública, servidor públics, tots amb nexes amb el paramilitarisme, segueixen afectant de manera destacada el procés de pau en què estem immersos ara al país.

Dit això, passo a esmentar alguns reptes que em semblen rellevants per a aquest procés. Hem de tenir en compte que la gran majoria de la població colombiana mai no ha conegut una vida en pau, no ha conegut una etapa de resolució pacífica del conflicte. La gran majoria de les persones han viscut tota la seva existència entre violència. Han viscut un estat de dret formal, sobre el paper, però sense que s'hagi traduït en res de real a les seves realitats quotidianes. En aquest context tan complex el repte és construir la pau amb justícia social, consolidar una democràcia de debò a Colòmbia i consolidar l'estat social i de dret com a primer punt.

Una pregunta que ens hem de fer és quina és la relació entre pau i justícia. Quanta justícia i en quina forma exigeix una pau duradora i estable? Pensem, abans de res, que cap procés de pau pot ser equivalent a un procés d'impunitat. És fonamental que es donin processos de justícia. El tema és central a la societat i és en aquesta societat on s'han de debatre les fórmules adequades per a Colòmbia. Espero que aquestes jornades també puguin aportar-hi en aquest sentit.

Un altre repte seria com, quan i de quina manera es pot garantir la participació de la societat civil i de les víctimes en el procés de construcció de la pau. Hi ha diverses propostes ja vigents sobre la construcció de l'agenda social. Un altre repte i una altra necessitat que veiem és que s'han de notar els canvis estructurals tant a curt com a mitjà termini. Han de ser canvis tangibles per a la població i, sobretot, per a la població invisibilitzada pel conflicte armat, que són els que han patit més les conseqüències de la violència, com ara les dones, els pobles indígenes i afrodescendents, etc.

I un altre repte enorme és el desmantellament del paramilitarisme en totes les seves expressions.

Per finalitzar, vull destacar dos mínims que necessita el procés, i quan dic el procés em refereixo tant a la part de la mesa de negociació com també al que vindrà després durant la construcció de la pau. Primer, cal respectar els drets de totes les víctimes a la veritat, a la justícia i a la reparació, i cercar garanties de no-repetició. I, en segon lloc, el procés ha d'encarar les causes estructurals que han fet esclatar el conflicte.

Dit això, ara vull compartir amb vostès el que em va dir un representant d'una comunitat desplaçada, després del procés de desmobilització dels paramilitars: «A la comunitat no veiem gaire diferència, les pressions segueixen, la presència paramilitar al terreny segueix, no poden anar tranquil·lament els nens a l'escola, molts dies tampoc hi ha escola, no hi ha sistema de salut, llavors... ¿quines són les conseqüències? ¿Com veiem la diferència?». Els colombians i les colombianes han de sentir que la pau arriba a les seves vides diàries amb canvis notables, i jo crec que en aquest punt és on hi ha un repte molt gran.

Moltes gràcies.

Federico Mayor Zaragoza director de la Fundació Cultura de la Pau

Bon dia. Finalment no m'ha estat possible participar avui com tenia tant d'interès a fer en aquesta convocatòria tan oportuna de la Taula.

Colòmbia és un dels casos més complexos que he tingut l'oportunitat de seguir i fins i tot de vegades d'intervenir-hi. I en puc parlar ja que he participat en altres processos de pau, com ara els acords de Chepultepec al Salvador, o iniciar el procés de pau a Guatemala, també al Moçambic. Però el colombià és un cas d'extrema complexitat. No només tenim les FARC, sinó també els greus problemes del paramilitarisme, el narcotràfic i no ens podem oblidar de l'ELN. En aquest país, podríem dir que els presidents, en general, han buscat solucions, han buscat acords i han creat ponts de diàleg. Menys els darrers anys, on hi va haver un canvi de política, un canvi cap a la intervenció militar. Aquest canvi s'ha vist que va ser un error extraordinari. El president Uribe, ajudat i pressionat pels Estats Units, va pensar que podria guanyar una guerra en comptes de voler guanyar la pau.

Ara les coses estan canviant i és un moment molt bo perquè la societat catalana, espanyola i europea hi estiguin presents buscant solucions, acords, connexions i cercant possibilitats. A més, la Taula es destaca per entendre la complexitat del cas colombià.

Vull reconèixer en aquest moment el que s'ha fet per colombians i colombianes que no han parat de buscar la pau en els darrers anys. Tots ells han estat per a mi una lliçó de vida. Vaig tenir l'honor de seguir fa anys el cas de Gloria Cuartas, alcaldessa d'Apartadó, que es va presentar amb els braços oberts dient «aquí l'única manera és la concòrdia, reconeixent-nos els uns als altres». No ho oblidaré mai, perquè li vam donar el primer premi d'alcaldes i alcaldesses per la pau, premi presidit per Gabriel Garcia Márquez. A més, va ser extraordinària l'entrega del premi a Rio de Janeiro pel mateix Paulo Freire. Vull esmentar també Piedad Córdoba, que ha fet una tasca extraordinària d'aproximació, de comprensió i al mateix temps de rigor i de fortalesa. També la feina de gran valor de Caterina Heyck, una persona que ha estudiat en profunditat els aspectes jurídics de la pau. A tots ells els vull tenir presents avui. Com vull tenir present el grup de la Universitat Jaume I de Castelló, liderat pel doctor Vicent Martínez, que hi ha contribuït des de la filosofia de la pau, donant-nos camins de llum, explorant acords i també concerts. S'ha de recordar també l'Institut de la Paz y los Conflictos de Francisco Muñoz a Granada, dirigit per Beatriz Molina de manera molt eficaç, on segueixen investigant i treballant per la pau. Moltes gràcies a tots els membres de la Taula per acompanyar la societat civil colombiana des d'aquí, aquest acompanyament és fonamental. A més, la Taula té el suport institucional de la Generalitat de Catalunya i de diferents ajuntaments. Vull dir-vos a tots: Dorys Ardila, Alèxia Guilera, Tomàs Gisbert, gràcies pel que esteu portant a terme.

El president Santos ha representat un canvi radical d'actitud i això s'ha d'aprofitar. Són molt importants també les llavors que han sembrat les FARC, que han conduït feliçment a aquest anunci. Aquesta primera reunió a Oslo és molt important. Noruega prepara els camins del demà, però s'ha de reconèixer el paper de Cuba, que és fonamental en aquest cas, com també en el de Guatemala. És esperançador i interessant el paper de Veneçuela després de tanta tensió amb el país veí i ara tan involucrat amb la pau. Esperem que a Oslo les parts segueixin parlant, es compreguin, es respectin entre elles i respectin els drets humans. Avui és especialment important el que passa a Colòmbia en el context d'Amèrica Llatina, ja que el continent es troba en ple procés d'emancipació del germà del nord i ja del tot de la península Ibèrica. I ens hem de felicitar que la CELAC ja representa la majoria d'edat d'Amèrica Llatina.

Vull enviar-vos a tots la meva felicitació, ja que és molt simbòlic que la primera sessió sigui al Parlament. Com diu la mateixa paraula «Parlament», la parla és fonamental en tot el que té a veure amb la pau. Us envio els millors auguris i la meva felicitació més cordial.

Taula 2

El naixent procés de pau a Colòmbia: quin paper ha de tenir-hi la comunitat internacional? I Catalunya?

Dorys Ardila Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia

Per començar, voldria mencionar el següent: la pregunta que en molts cercles acadèmics i polítics es plantegen a Colòmbia és si hem aconseguit des de la independència dels espanyols consolidar l'estat nació a Colòmbia. Sembla que això no ha estat possible, ja que la nostra història política i econòmica ha desembocat en un conflicte on la guerra ha estat una constant; no podré aprofundir-hi aquí, però, perquè no pertoca.

D'aquesta darrera guerra que estem vivint ja anem per la sisena dècada, perquè ja són 50 anys llargs d'un conflicte que no va ser resolt en el seu moment ja que l'Estat no va prendre les mesures necessàries.

Hem de tenir en compte que en la història recent colombiana hem tingut uns acords o unes celebracions de fases parcials i aquestes fases parcials van ser els acords de cessament parcial d'hostilitats formalitzats a la fi de la dècada de 1980. Aquests acords es van signar amb quatre moviments guerrillers que van coincidir en el camí de la lluita política del moviment estudiantil, d'expressions de la societat civil colombiana i també d'alguns partits polítics. Aquesta etapa va donar origen a un procés constituent, procés que va donar com a resultat la Constitució de 1991. A aquest procés constituent no hi van arribar ni les FARC-EP ni l'ELN, és a dir, cap dels grups que històricament han estat els més grans. Va ser, per tant, una pau parcel·lada, és a dir, només amb alguns dels sectors armats. El darrer acord de pau parcial que es va assolir a Colòmbia és de l'any 1994 amb el govern de Gaviria, que es du a terme amb l'ELN, anomenada en aquell moment Corriente de Renovación Socialista. Aquest va ser també un acord de pau parcial. Després s'han fet alguns intents amb les FARC-EP que esmentaré molt breument.

El primer intent va tenir lloc durant el període del president Belisario Betancourt a la dècada de 1980, concretament de 1980 a 1984. Aquesta negociació va provocar que uns membres de les FARC deixessin les armes temporalment i s'incorporessin a un partit polític que es va anomenar Unión Patriótica. Quina va ser la més gran mancança d'aquest procés? Que no hi eren tots els que hi havien de ser. No hi va haver el suficient compromís polític de sectors del poder real, del poder econòmic, del poder polític, dels mitjans de comunicació ni de les forces militars del país. I és per això que aquest intent va fracassar. Aquest fracàs va desembocar en el genocidi de la Unión Patriótica, que és una pàgina negra que tenim a Colòmbia, on gairebé quatre mil i escaig militants del partit van ser assassinats, genocidi que encara es troba en tràmits judicials.

Després, va venir l'intent del president Samper. Hi va haver uns diàlegs a Caracas, on les guerrilles van assistir juntes a una taula de negociació. Aquest esforç també va fracassar. I més tard va venir el penúltim intent, que va ser el procés conegut amb el nom del Caguán. I el que començarem els propers dies. El president Pastrana, en el procés del Caguán, va dissenyar una arquitectura metodològica d'un procés de pau amb una agenda substantiva grandíssima i llarguíssima amb alguns experts colombians. Les pretensions que tenia la insurgència en aquell moment van ser enormes, com si es volgués fer la revolució per contracte, és a dir, es va posar tot sobre la taula. Però al final no es va poder tampoc; no es va aconseguir cap acord i una de les lliçons que ens queda d'aquell procés és també un dels temors que personalment tinc davant d'aquest nou moment que comença a Oslo; i és que aquestes negociacions, igual que les anteriors, han començat enmig del foc i les hostilitats. S'ha de recordar que al Caguán no hi va haver un cessament de les hostilitats i el govern seguia combatent a través de la lluita antiterrorista els grups insurgents, i els grups insurgents seguien cometent violacions del dret internacional humanitari, segrestant i violant, és a dir, el que es fa en un procés de lluita contraestatal. I va quedar la sensació al país, permetin-me fer servir una expressió molt colombiana, que als colombians «*se nos hizo conejo*» amb el procés de pau del Caguán. A Colòmbia «*hacer el conejo*» és com quan vostè se'n va sense pagar el compte o quan queda a deure i no paga. Aleshores tant les guerrilles com el govern ens van «*fer conejo*» a la societat civil colombiana; i aquest temor el tenim tots guardat i penja com una llosa sobre aquest incipient procés que comença a Oslo. Un dels primers reptes als quals s'enfronta aquesta taula de diàleg és trencar amb l'escepticisme de la població colombiana.

Quan ens referim a processos de pau, s'han d'emprar amb propietat les paraules. Quan parlem de procés de pau a Colòmbia, la majoria dels colombians el que tenen a l'imaginari és que així tots els problemes del país se solucionaran i això no és cert. Quan ens referim a la conversa sobre temes de pau que s'iniciarà a Oslo, hauríem de començar per puntualitzar que el que es negociarà allà és un acord de cessament d'hostilitats, cosa que significa que el govern de Colòmbia i els senyors de la insurgència van a buscar-hi uns mecanismes per aconseguir plasmar un acord polític que tingui vigència jurídica i decidir si es tractaran alguns punts fonamentals com els que ara enunciaré.

Aquests punts formen part de l'agenda de negociació, el que els experts anomenarien l'agenda substantiva del procés. Del que es parlarà a Oslo és de com tanquem aquest cicle de violència armada i com arribem al punt de la pau negativa per poder fer una transició cap a la pau positiva, és a dir, a construir les condicions polítiques, econòmiques i socials que ens permetin pensar en una Colòmbia amb democràcia política, democràcia econòmica, justícia social, nivells més baixos de corrupció i amb menys impunitat. Arribarà el moment de construir benestar i drets humans per construir una pau on tots i totes tinguem cabuda. Una pau en virtut de la qual, tot i el que cadascú pensi, no ens matem per pensar diferent.

Aquest moment del procés de pau s'inicia quan el president Santos, un cop posicionat, comença a fer servir la metàfora «tinc la clau de la pau guardada a la butxaca». Fa poc uns companys indígenes em van dir: «hem de tenir una còpia de la clau perquè no pot quedar-se allà guardada». La segona indicació, després de la clau, és que el president fa un reconeixement del conflicte armat intern a Colòmbia. Això significa reconèixer una contrapart, reconèixer que tenim unes hostilitats, reconèixer que l'existència del conflicte implica per a les forces militars de l'Estat colombià l'aplicació de les normes del dret internacional humanitari, fet que va ser negat durant vuit anys, els dos mandats del senyor Uribe.

L'any 2012 transcorre en un ambient de possibilitats per als diàlegs per a la pau. Es publiquen diferents comunicats entre el govern i les guerrilles de les FARC i l'ELN i es comença a consolidar amb la tramitació del marc jurídic per a la pau. Així la pau es torna a posar a l'agenda. El president Santos també fa una altra cosa, amb l'astúcia de qui diuen que és un bon jugador de pòquer. Ell comença a construir el trencaclosques, comença la tramitació de l'agenda legislativa que es va desenvolupar al congrés colombià: la Llei de víctimes i la Llei de terres. S'ha de dir que no tot són benediccions. L'altra cara de la moneda són els sis punts de les famoses locomotores, que no les esmentaré ara per falta de temps. Així tenim que, d'una banda, es va consolidant el model econòmic, però de l'altra es va obrint una comporta. I no és perquè al president Santos se li hagi acudit, a ell sol, que pot fer la pau a Colòmbia, sinó que les condicions de l'entorn polític internacional i les condicions perquè hi hagi inversió estrangera al país requereixen seguretat, una seguretat política i una seguretat jurídica que puguin preparar el terreny per a la inversió econòmica, és a dir, unes coses per les altres.

Finalment, després dels rumors que anaven i venien a totes les tertúlies polítiques, al Congrés, a les organitzacions socials i als sindicats, el 27 d'agost el president anuncia que s'han desenvolupat acostaments entre les FARC i el govern. El president ho diu formalment des de Cuba, i hi apunta tres condicions, quan es dóna a conèixer la notícia al país. La primera condició és l'obligació d'aprendre dels errors del passat per no repetir-los. La segona és que qualsevol procés ha de portar cap a la fi del conflicte, no a la seva prolongació. I la tercera és que es mantindran les operacions i la presència militar sobre cada centímetre del territori nacional.

Immediatament després es dóna a conèixer el text de l'acord, amb la qual cosa s'inicia la fase de prenegociació per arribar a la taula del diàleg. Es coneix amb el nom d'Acord general per a la negociació del conflicte i la construcció d'una pau estable i duradora.

Els punts d'aquest acord els menciono ara breument: 1. Política de desenvolupament agrari integral. El desenvolupament agrari integral és determinant per començar la integració de les regions i el desenvolupament social i econòmic del país. 2. Drets i garanties per a l'exercici de l'oposició política en general, i en particular per als nous moviments que sorgeixin de la signatura de l'acord final, així com l'accés

X JORNADES

PAU A COLÒMBIA: UN PAÍS FORMAL I UN ALTRE DE REAL

als mitjans de comunicació. 3. Alto al foc i de les hostilitats bilaterals i definitives, entrega de les armes i reincorporació de les FARC-EP a la vida civil. 4. El govern nacional coordinarà la revisió de la situació de les persones privades de la llibertat, processades o condemnades per pertànyer o col·laborar amb les FARC-EP. 5. El govern intensificarà el combat per acabar amb les organitzacions criminals i les seves xarxes de suport, la lluita contra la corrupció, la lluita contra la impunitat d'homicidis i massacres, protecció dels defensors dels drets humans, moviments socials, sindicals i polítics, etc. 6. El govern nacional revisarà i farà les reformes i ajustos institucionals necessaris per fer front als reptes de la construcció de la pau. 7. S'hi esmenta un programa de substitució de cultius il·lícits que inclourà plans de desenvolupament amb la participació de les comunitats en el disseny, l'execució i l'avaluació dels programes de substitució.

Llavors, els reptes i lliçons que hem de tenir en compte són:

1. Qui participa a la taula de negociació? Aquest diàleg i els altres processos de pau que es fan al món mostren que els acords d'alto el foc els negocien els qui tenen les armes, és a dir, en aquest primer període necessàriament han de negociar ells, perquè són ells els qui estan disparant. Això no significa que la societat civil colombiana (dones, indígenes, camperols, joves, sectors universitaris, acadèmics o la diversitat regional) no tingui cap veu en aquest procés. No tot es pot decidir al centre, ja que en algunes regions de Colòmbia el conflicte armat té unes característiques i unes reivindicacions diferents que potser no són tan urgents o necessàries de solucionar com en una altra; no podem comparar la zona del Catatumbo amb el Chocó, ni podem comparar el Carib amb l'Amazones.
2. Qui negocia? D'una banda el govern ha escollit com a cap de la delegació l'expresident Humberto de la Calle. Ell té experiència, va ser constituent, va ser ministre de l'Interior, és un polític hàbil i que també ha participat en processos anteriors. Santos també ha escollit el nou comissionat de pau, que, a més de ser un dels seus homes de confiança, va ser el seu viceministre de Defensa, el senyor Sergio Jaramillo. I també són quatre homes més. Formalment la delegació té dues dones. Dic formalment, perquè semblen de decoració. El mateix passa amb la delegació de les FARC, només hi ha una senyora, de nom Sandra, que era la companya sentimental de Manuel Marulanda Vélez. Per part de les FARC també hi ha un membre que ja va formar part del Caguán: Andrés París. Les FARC aquesta vegada ens hauran de demostrar que tenen una voluntat real de pau. I per finalitzar aquest punt, ¿quines són les pretensions d'altres sectors socials? Colombians i colombianes per a la pau, a través de la senadora Piedad Córdoba, que ha demanat ser a la taula. Les dones han demanat ser a la taula, els homes també han demanat ser a la taula, els militars retirats han demanat ser a la taula, tothom vol ser a la taula i això no podrà ser. En aquesta primera fase, és absolutament impossible. El govern de Santos fa uns dies acaba de nomenar l'exalcalde de Bogotá, el senyor Lucho Garzón, com el conseller de Diàleg Social, això és equivalent a un estatut de ministre. La tasca de Lucho Garzón serà la de construir vasos comunicants entre tots aquests sectors de la societat civil colombiana. Totes aquestes veus que tenen una trajectòria històrica i que han construït canals perquè es doni aquest procés. Paral·lelament, s'han creat les comissions de pau del Senat i de la Cambra de Representants de Colòmbia. Es van reunir la setmana passada amb el president i van acordar dur a terme unes audiències regionals amb diferents sectors. Tant les comissions de pau del Senat i la Cambra com el conseller per al Diàleg Social hauran de traslladar a la taula de negociació les urgències i els anhels de la diversitat social colombiana.
3. També és important tenir en compte que una cosa és la guerra i l'altra és la pau. La segona requereix un compromís més gran de l'Estat, requereix garanties de resocialització per als actors del conflicte i tractar de manera adequada les víctimes. I una es preguntaria, amb la crisi que pateix el sistema de presons a Colòmbia, hi haurà possibilitats d'inserció social per als qui són allà? Quin futur espera als qui deixin les armes dels grups armats?
4. Aquest procés ha de tenir un punt d'arribada que ha de garantir la desmobilització de la guerrilla i la possibilitat que els seus membres participin en política. Ningú deixa les armes si no se li permet cercar un canvi polític per altres camins.

5. És un aspecte important, si pensem en la situació dels camperols. Cal reflexionar en com se substitueixen els cultius de coca, o si no arribaran altres grups a apropiarse del negoci, i no oblidem que aquest és el motor del conflicte a Colòmbia.
6. Cal comptar amb el suport popular a la sortida negociada. S'ha de vèncer la indiferència, l'escepticisme i aquest poc entusiasme per l'alternativa. És un error creure que a Colòmbia tothom pensa en les bondats de la pau, precisament aquestes jornades parlen d'una Colòmbia real i una altra de formal. I vull afegir que la Colòmbia real té dos escenaris: el rural i l'urbà. La Colòmbia rural és la que rep directament l'impacte del conflicte: comunitats camperoles, indígenes i grups socials d'escassos recursos.
7. La superació del conflicte implica una aposta col·lectiva per la reconciliació, exorcitzar els fantasmes fatals del cercle de la venjança, tal com ho planteja el professor Medina en un dels seus escrits recents.
8. Un altre repte és comptar amb el suport de les elits polítiques i econòmiques. Molts analistes coincideixen a assenyalar que els polítics regionals, ramaders, terratinents, empresaris, és a dir, els poders fàctics s'han beneficiat des del punt de vista econòmic i polític amb la guerra i, per tant, són enemics de la seva culminació. Aquest és el sector que representa l'expresident Uribe i l'obstacle principal que hem de superar.
9. Hem d'aconseguir el vistiplau i la participació dels militars en aquest procés. Uns dels principals protagonistes tant en la guerra com en la pau són les forces militars; intents de pau anteriors es van frustrar precisament per no comptar amb la seva complicitat. Tenim la presència de dos militars retirats a la taula, ja veurem com es comprometen amb el procés.
10. Cal superar la instrumentalització política o electoral de la pau i la seguretat. La pau i la guerra no tenen color ni afiliació partidista. Els morts, desapareguts, mutilats i segrestats del nostre conflicte són tots colombians.
11. Sobre l'acompanyament internacional ja sabem que Cuba i Noruega han dut a terme la facilitació, però no han actuat de garants. Garants són aquells que, una vegada se signi un acord, observaran que aquestes disposicions i aquests acords tinguin uns mecanismes reals per complir-se. Els acompanyants internacionals són Veneçuela, Xile, Noruega i Cuba. Els qui han acompanyat la logística fins ara han estat els noruecs i els cubans.

El govern de Colòmbia ha rebut expressions de solidaritat i d'acompanyament de les Nacions Unides, del president Obama, de la majoria dels estats d'Amèrica Llatina, de l'OEA, de la Unió Europea i esperem que aquestes expressions de solidaritat no siguin només salutacions al sol, sinó que a l'hora de la veritat es puguin concretar en plans de recuperació dels desmobilitzats, plans per enfortir l'administració de la justícia, lluitar contra la impunitat, fer un cens de terres, en definitiva, una llista tan gran que no la podem abordar en aquest context.

No ens hem d'oblidar de l'altra guerrilla que queda a la cua, que és l'ELN. Tampoc podem oblidar-nos del que queda dels grups paramilitars, així com de la delinqüència, i també s'haurà d'afrontar la qüestió dels militars.

I per acabar vull que pensem en el paper que pot jugar la societat civil a Colòmbia. La diferència d'aquest procés amb el de la dècada de 1990 és que hi ha un empresari i representant del sector empresarial involucrat, que és el senyor Luis Carlos Villegas. Va ser president de la patronal dels gremis econòmics, però a la vegada representa els sectors productius del país. He de destacar l'absència del representant dels latifundistes, que serien la societat d'agricultors de Colòmbia. En aquest cas hi ha hagut un enroc que ha passat per alt l'opinió pública. N'és prova que el president de Fedegan, associació dels ramaders, un sector molt afectat pels segrestos i l'extorsió de la guerrilla, bombardeja sobre els costos de la pau a tots els mitjans de comunicació.

Un altre problema que va tenir el procés de negociació del Caguán és que els mitjans de comunicació el van boicotejar. En canvi, diumenge passat el diari més gran va fer una jornada sobre la reconciliació. Va tenir un efecte i una càrrega simbòlica molt gran que l'edició d'aquell dia fos coordinada per Juanes, persona que arrossega molta gent, sobretot joventut, a Colòmbia; sectors que tradicionalment no estan compromesos amb el tema. També hi va escriure Shakira i delegats de processos com el de l'IRA. Esperem que els mitjans no boicotegin aquest procés.

Per aprendre dels errors del passat hauríem d'aconseguir conscienciar sobre tres aspectes: que la pau no es negocia amb els armats, es negocia amb els desarmats; que l'obligació dels armats és deixar les armes i incorporar-se a la construcció desarmada de la pau, i que sense mercat i Estat per a les majories no hi haurà pau.

Benvingut sigui tot el suport que vingui des de fora, tant de governs, d'organitzacions com d'expressions de la societat civil internacional.

Moltes gràcies.

Anna Ayuso investigadora de l'Amèrica Llatina del CIDOB

Gràcies per convidar-me a aquestes importants jornades. Tenia preparada una presentació mitjançant Power Point, però com alguns dels punts de la presentació ja han estat exposats brillantment pels altres ponents intentaré fer-ne un resum.

En primer lloc, m'agradaria ressaltar que aquest és un conflicte multidimensional, és a dir, que no podem abordar la pau a Colòmbia només des del punt de vista dels acords de pau o de la desmobilització, sinó que abraça tota la societat. El conflicte té ramificacions polítiques, militars, però també criminals, que de vegades s'entrecreuen entre si i d'alguna manera interfereixen en el procés polític. El conflicte té un caràcter humanitari important i un caràcter social a causa de l'empobriment i per la violència que s'exerceix sobre les persones. També hi ha un component econòmic al qual faré esment en aquesta presentació.

El conflicte colombià és un conflicte intern i per tant correspon a la societat colombiana abordar-lo i a la societat internacional acompanyar-lo des del respecte a la sobirania interna i a la decisió que prenguin els ciutadans i el govern colombià. Tot i així, també té una dimensió externa per les conseqüències per a la regió, per la seguretat internacional i per la relació en general de la comunitat internacional amb Colòmbia. Sabem que el conflicte colombià ha tingut conseqüències a les fronteres amb Veneçuela i amb Equador. El problema dels refugiats és un problema que també ha de ser abordat, ja que sabem que, a part dels desplaçats interns, també trobem desplaçats a fora. I tenim el problema de l'exili de les persones perseguides políticament al país, cosa que compromet directament la comunitat internacional.

Un altre aspecte del conflicte que interpel·la directament a la comunitat internacional és el rearmament de la regió. La societat internacional ha hagut d'intervenir en moments determinats pels conflictes bilaterals ja coneguts. Així mateix, observem una dimensió que va més enllà de la regió, perquè si existeix un conflicte dins d'un país també impacta en la seguretat internacional i, per tant, és obligatori parar-hi atenció com a societat internacional, com Nacions Unides i per tant també per a la Unió Europea participar d'alguna manera en l'acompanyament d'un procés que té importants ramificacions en l'àmbit dels drets humans. Les violacions dels drets humans no poden quedar alienes a la societat internacional i s'ha de fer el seguiment dels delictes de lesa humanitat. També ens incumbeixen a la comunitat internacional les ramificacions que tenen els crims connectats amb el narcotràfic i el tràfic d'armes. Al cap i a la fi no vénen del no-res, sinó que

són problemes que es generen des d'altres llocs del món. Per tant, hi ha una responsabilitat internacional en les causes d'aquest conflicte, però també en l'alimentació d'aquest conflicte.

Som davant d'un nou procés de pau que genera unes expectatives noves, però també un gran escepticisme a la societat internacional. Part de les expectatives positives vénen lligades al fet que hi hagi un suport popular de més del 70 % i que en aquest suport s'incloguin alguns sectors importants que abans havien restat aliens a aquests processos de pau. Això ens garanteix que els actors claus participaran en el procés. Però la comunitat internacional ja ha viscut altres fracassos anteriors i aquestes experiències creen resistències al nou procés, sobretot en el si de la Unió Europea.

Aquest cop tenim un estat colombià fort, per tant, té més capacitats a l'hora de negociar. La guerrilla en aquests moments encara manté un gran control sobre algunes parts del territori, però n'ha perdut una bona part i, per tant, no té perspectives de millorar la seva situació, sinó que n'empitjori la situació negociadora i això pot millorar les expectatives d'èxit del procés.

Hi ha un convenciment general, tant de l'estat com de les guerrilles, que és impossible guanyar per les armes i això és un incentiu per continuar. S'observa també una millora de les relacions amb els estats veïns. Aquests s'han mantingut aliens al conflicte, però en realitat eren part implicada ja que, com saben, les fronteres entre Colòmbia, Veneçuela i l'Equador han estat permeables a la guerrilla. És molt important que aquests dos països s'hagin implicat en la pau, des del respecte a la integritat del país veí, assumint el principi de no-intervenció, però assumint també la part de responsabilitat que tenen.

La guerrilla, per la seva banda, sent que el suport popular del qual va gaudir en el seu moment ha minvat. Des dels sectors de la població rural i indígena hi ha un rebuig al funcionament de les guerrilles i això també en debilita la posició. El paramilitarisme és encara un problema molt gran. Cert és que ara ja és menor, tot i que segueix sent un dels esculls principals per avançar en aquestes negociacions de pau.

Ajuda al procés el fet que la comunitat internacional hagi decidit apostar-hi. Noruega aporta la seva gran experiència i ajuda a garantir que els actors s'asseuran a dialogar de debò i s'evitaran escenificacions per guanyar temps. Hi ajuda també la relativa millora de la situació econòmica del país. Colòmbia creix econòmicament i genera recursos que poden invertir-se en la construcció de la pau. Aquest creixement té diferents cares; ja hem sentit a parlar dels desequilibris i la desigualtat endèmica colombiana. La cara negativa d'aquest creixement és que està basat en les indústries extractives i aquest creixement segueix incrementant la concentració de la riquesa i té conseqüències molt negatives, tant socials com mediambientals, per a les comunitats. La indústria extractiva ha estat àmpliament denunciada perquè genera problemes de drets humans, socials i ambientals.

Els principals problemes, al meu entendre, que poden llastrar el procés serien, en primer lloc, l'absència d'un alto el foc. La confrontació segueix oberta i és difícil el diàleg mentre s'estiguin posant morts sobre la taula. Un altre escull important és el narcotràfic, que alimenta el conflicte i on estan involucrats molts sectors econòmics del país. No abordar aquest tema ara només és ajornar el problema. En aquest punt no es pot deixar Colòmbia sola, sinó que és un problema internacional.

S'ha de resoldre també la situació d'impunitat de les violacions dels drets humans. La comunitat internacional té l'obligació de vigilar i exigir responsabilitats sobre els segrestos, els falsos positius i la violència sexista. Són tots ells crims que afecten la comunitat internacional. Com també afecta la comunitat internacional l'esclariment de les estranyes relacions entre el govern, militars i forces paramilitars.

S'ha d'evitar per tots els mitjans que la descoordinació entre l'agenda militar i l'agenda de desenvolupament civil desemboqui en la fagocitació de la segona per la primera. S'han de buscar les connexions perquè l'agenda militar no s'apropriï, obstaculitzi o usurpi a la societat civil i a les institucions civils el seu espai d'acció i passin a ser militaritzades. El retorn i la presència de l'Estat no solament ha de ser militar. S'ha de buscar la presència de l'estat civil en totes les regions.

El paper de la comunitat internacional té diferents nivells. En primer lloc, facilitar les converses. És una pena que aquesta vegada la Unió Europea no hi estigui més implicada. El president dels Estats Units ha tingut un paper més important, encara que també és lògic, atès que el seu país també té més responsabilitat en el conflicte colombià. L'experiència prèvia de la UE seria valuosa en aquests moments.

S'ha de dir que el paper fonamental de la societat internacional ve després dels acords. La societat internacional té un paper principal en la verificació dels acords, el seguiment dels pactes, l'observació de la desmobilització, l'entrega d'armes i el desminatge del país, que és un procés molt llarg. Fins ara, per exemple, Nicaragua no ho ha aconseguit pas, i la guerrilla colombiana ha minat de manera indiscriminada moltes zones del país.

En un futur proper es necessitarà un observatori dels drets humans. Aquest observatori pot ser acompanyat i finançat per la societat internacional. S'haurà de facilitar la participació de la societat colombiana, dels moviments socials, facilitar les connexions amb les diferents diàspores a l'exterior i amb la societat civil internacional, com ara la Taula que aquí ens ha reunit.

Fins ara hem analitzat l'aplicació de la pau, però l'agenda més àmplia és la del desenvolupament, on la societat internacional pot ajudar més. S'han de desmuntar les estructures que han creat i alimentat el conflicte. S'hauran d'acompanyar programes i projectes de desmobilització i substitució de l'economia de la guerra i del narcotràfic cap a una economia de desenvolupament. La UE ha apostat a Colòmbia per polítiques de desenvolupament alternatiu, encara que amb poc èxit. Es pot atribuir el fracàs al mateix conflicte, ja que impedia el desenvolupament de les estratègies, però crec que tampoc se'n va fer un disseny efectiu. Perquè un cultiu sigui alternatiu ha de donar possibilitats per viure dignament als productors, si no, no és una alternativa de vida. El disseny hauria d'haver tingut un enfocament rural més ampli, no es pot limitar a substituir un cultiu per un altre. Tenim com exemple els Laboratoris de Pau, que, tot i que van

sorgir de la mateixa societat colombiana, es van anar desvirtuant en part per les exigències tècniques i per la seva estructura, i van acabar per excloure molts possibles sectors beneficiaris dels programes.

S'ha d'acompanyar i prioritzar el desenvolupament de la població indígena, ja que és la més colpejada pel conflicte. La població indígena ha patit els cops de tots dos bàndols, ha estat víctima de tots dos sectors. Se'ls ha d'acompanyar en l'exigència del drets sobre el seu territori, que és ric en recursos naturals que són susceptibles de ser explotats per la locomotora extractiva del país. S'està donant el cas de terres alliberades per la guerrilla que ara són ocupades per la indústria, cosa que provoca desplaçaments indígenes. Convé buscar la manera de gestionar recursos sense que degeneri en una explotació massiva espoliadora. Es podrien analitzar alguns casos exitosos a d'altres països, com al Brasil.

La societat internacional pot aportar en cooperació tècnica per la reforma judicial i per la reforma de les forces armades. Espanya i molts altres països d'Amèrica Llatina tenen experiència en processos de transició de les forces armades. La cooperació pel desenvolupament de la societat internacional potser no serà tant a un nivell econòmic com d'un acompanyament tècnic, social i de transvasament de coneixement.

Una feina important que podria dur a terme la UE seria el canvi de polítiques en els tractats comercials amb Colòmbia. Podríem parlar de condicionalitat des de la coherència de polítiques, el suport a la pau des del suport al desenvolupament. Els acords comercials econòmics entre la UE i Colòmbia haurien de posar l'èmfasi en el respecte dels drets indígenes, les terres i els problemes generats per la Política Agrària Comuna al desenvolupament rural colombià. Els tractats haurien de potenciar un desenvolupament més diversificat i no només el de les indústries extractives, que en l'actualitat són pràcticament tota la inversió estrangera que entra al país. S'haurien de potenciar codis de conducta per a les transnacionals que posessin èmfasi en la seva responsabilitat davant dels assassinats de sindicalistes. El paper primordial per a la societat civil internacional serà ser l'altaveu de les denúncies de la societat civil colombiana quan es vulneren els acords i desenvolupar-los per construir una democràcia real.

Per acabar, vull dir que és fonamental fer front al narcotràfic. Europa ha intentat aplicar-hi un enfocament diferent, però partim d'un marc rígid des de les Nacions Unides. Els Estats Units i la Xina pressionen molt perquè no es canviïn aquestes polítiques. Fins que no s'investiguin solucions alternatives a la repressió, sembla que la qüestió seguirà enquistada. Per sort, s'ha incorporat Amèrica Llatina al debat i és en aquest continent on algunes experiències són positives. El narcotràfic serà un dels factors condicionants de l'èxit o el fracàs d'aquesta construcció de la pau, i Colòmbia no ho pot solucionar tota sola.

Conclusions i cloenda oficial

Tono Albareda Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia

Bon dia. Continuem, ara, amb l'última taula, on parlaran els diputats representants dels diferents grups polítics de la cambra catalana. Com a representant de la Taula, faré una primera intervenció que procuraré que sigui curta i després parlaran els diputats. Aquests dies, fa deu anys, vàrem fer les primeres jornades de la Taula, i jo sóc dels pocs que hi érem en aquells moments. Volia fer una mica de remembrança i recordar en quines coses ens assemblem i en quines coses ens separem de la situació de fa deu anys. Fa deu anys a Colòmbia hi havia una situació de guerra, hi havia una situació d'injustícia, hi havia morts, hi havia impunitat. Això no ha canviat. Fa deu anys sortien d'un procés de pau fracassat, deixant una gran sensació de pessimisme. Ara, entren en un procés de pau que tothom considera que pot tenir èxit. Jo crec que aquest és un canvi significatiu.

Respecte a la Taula Catalana, acabàvem de néixer, hi havia un govern de Convergència Democràtica a Catalunya, ara ja portem deu anys i torna a haver-hi un govern de Convergència Democràtica a Catalunya. Entremig han passat força coses, en aquells moments hi va haver un suport explícit, polític i econòmic del govern respecte a la Taula; en aquests moments, el Parlament ha fet una resolució de suport explícit a la Taula, que, com és molt curta, em permetré de llegir¹. Nosaltres vàrem estar molt satisfets amb aquesta resolució, tot i que, encara que respectem la decisió de l'Ajuntament i de la Generalitat de retirar-se com a membres actius de la Taula, no la compartim. Pensem que és un error i que la Taula i la societat catalana eren més riques amb aquestes institucions dintre de la Taula que fora de la Taula. D'altra banda, estem extraordinàriament preocupats perquè el govern de la Generalitat, a pesar que estem parlant de quantitats econòmiques molt petites, no està donant cap suport econòmic a la Taula. La Taula, però, continuarà treballant per fer costat a la societat civil colombiana en aquests moments que considerem importants.

Nosaltres, en aquest procés de pau, lamentem molt el paper d'Europa i el paper d'Espanya. Crec que és el primer procés de pau significatiu en un país cultural o geogràficament proper a Europa i a Espanya on, ni Europa ni Espanya no han dit res. Han sigut incapaços no solament de formar part d'aquests països que l'acompanyaran, com Noruega, Cuba, Veneçuela o Xile, sinó que han sigut incapaços també de fer cap declaració significativa. La responsable d'Exteriors de la Unió Europea ha fet tres línies insulses i avorrides i el ministre d'Exteriors espanyol, que nosaltres sapiguem, no ha dit res. Que en un país iberoamericà es faci un procés de pau i el ministre d'Exteriors no pugui dir res demostra fins a quin punt s'han equivocat els últims anys amb la seva política. Els últims anys, tant Europa com Espanya van donar suport de forma decidida i sense fissures al govern d'Uribe. Uribe és, en aquests moments, la persona que simbolitza les forces que estan en contra del procés de pau, i Uribe, els que creiem en la justícia internacional, tenim l'esperança que algun dia acabi davant del Tribunal Penal Internacional, amb la qual cosa m'agradarà veure quina cara posaran els ministres espanyols i de la Unió Europea que el defensaven tant.

En qualsevol cas, jo entenc que hi ha unes dificultats extra amb el procés de pau a Colòmbia. Problemes com la impunitat, la millora de les condicions socials, reduir les desigualtats, què passa amb els militars i què passa amb les guerrilles. Aquests problemes ens els hem trobat a Guatemala, al Salvador, Moçambic, Angola i Sud-àfrica. Alguns d'aquests problemes en aquests països s'han solucionat, però el de la desigualtat social no s'ha resolt en cap d'aquests cinc països. Cal reconèixer-ho i recordar-ho, perquè després no ens fem excessives il·lusions. A més, jo crec que a Colòmbia hi ha dues dificultats addicionals que no trobàvem de la mateixa manera en aquests països, que són el paramilitarisme i el narcotràfic. És evident que el paramilitarisme és una creació de l'Estat colombià, però com qualsevol creació al cap d'uns anys té vida pròpia i no serà fàcil que l'Estat colombià pugui, o sàpiga, controlar els paramilitars i que aquests deixin d'amenaçar i d'assassinar. Mentre això no passi, difícilment s'avançarà realment cap a una pau, perquè, si signen una pau però continuen matant, es creen les condicions perquè algú es torni a armar per defensar-se.

¹ Consulteu l'Annex 1.

A Colòmbia hi ha un problema de narcotràfic perquè Estats Units consumeix coca i perquè Espanya, per exemple, és el país del món que consumeix més coca per habitant. Per tant, hi ha una demanda, i a les demandes s'hi respon amb una oferta i la il·legalització de tot aquest procés crea unes xarxes amb una capacitat de corrupció i de violència extrema impossibles de controlar.

Jo no voldria de cap manera que se signés la pau a Colòmbia per acabar en una situació com la de Mèxic, on en tres anys hi ha hagut 50.000 morts i on el narcotràfic i la guerra de l'Estat contra ell ha sigut un dels grans causants d'aquests 50.000 morts. Per tant, jo crec que hem de ser molt conscients de les dificultats amb què ens trobem, tenir una voluntat ferma de continuar i de donar suport a la societat civil i, com deia un italià famós, «ser pessimistes amb la intel·ligència, però optimistes amb la voluntat» i intentar seguir endavant, passi el que passi.

Gràcies, i ara donaré la paraula primer al senyor Pere Aragonès, portaveu d'Esquerra Republicana a la Comissió de Cooperació i Solidaritat.

Pere Aragonès Esquerra Republicana de Catalunya

Gràcies per convidar-nos i per organitzar aquesta jornada a la Taula per Colòmbia. Estem contents que el Parlament de Catalunya pugui acollir una jornada com la que avui hem celebrat. Des d'Esquerra Republicana el compromís amb el procés de pacificació que alhora és un procés de democratització i de reducció de les desigualtats a Colòmbia, és un compromís que sempre hem intentat mantenir en la mesura de les nostres possibilitats. Nosaltres, sempre hem intentat traslladar la reflexió que a Colòmbia no podem parlar de pau sense respecte als drets democràtics. La pau no és només l'absència de violència explícita, sinó que quan es produeix una situació continuada d'injustícia i es vulneren els drets civils i polítics més fonamentals acabarà apareixent la violència. Per tant, no només s'aconsegueix la pau amb el desarmament, sinó que és necessari tot un procés de pacificació. Aquest procés, d'una banda, ha de comptar també amb el respecte i la garantia dels drets democràtics i després, evidentment, una reducció progressiva de les desigualtats que són derivades d'aquesta manca de drets democràtics que ha tingut lloc al llarg dels darrers anys. Nosaltres, des d'Esquerra Republicana, refermem avui el nostre compromís amb la Taula. Quan hem tingut responsabilitats de govern, hem garantit la viabilitat tècnica i econòmica de la Taula, com també ara seguim participant d'aquest consens polític al seu voltant.

Aprofito aquesta intervenció per explicar la valoració que fem des d'Esquerra dels anys de treball de la Taula, que ja en són uns quants. Massa vegades en política internacional el que ens arriba són titulars molt cridaners que mostren només la punta de l'iceberg de tota una realitat. Sense l'explicació que hi ha darrere, sense el context i sense les diferents veus que poden haver-hi en qualsevol conflicte, però especialment com el que es viu a Colòmbia, no et pots fer una idea del que realment passa. Agraïm a la Taula que ens heu portat les veus, les diferents veus de diverses perspectives, que ens donen una visió molt més completa de quin és el conflicte.

El Parlament de Catalunya pot ajudar a sensibilitzar la societat catalana per seguir donant suport a moltes entitats que treballen per Colòmbia. En aquest sentit, hi ha compromisos de petit àmbit d'actuació que ha de fer el Govern de la Generalitat i compromisos diplomàtics que ha de fer el Govern espanyol. De la mateixa manera, convé traslladar la responsabilitat a les institucions europees i al Parlament Europeu de totes les relacions i tractats comercials que existeixin amb països en conflicte perquè s'hi incloguin clàusules de protecció als drets humans.

I, per acabar, voldria agrair-vos la feina que heu estat fent, el vostre compromís i manifestar de nou el compromís d'Esquerra amb la Taula, gràcies.

José Antonio Coto Partit Popular de Catalunya

En primer lloc els vull donar la benvinguda a la casa de tots; el Parlament de Catalunya. Aquest parlament el voten tots els ciutadans de Catalunya. I aquí som nosaltres, els seus representants. Sempre és una bona feina des d'un parlament nacional, un parlament espanyol, com el Parlament de Catalunya, parlar de Colòmbia, ja que és un estret aliat del regne d'Espanya. Jo considero que Colòmbia ha tingut en els darrers anys una evolució molt positiva. Vam veure que la situació era molt difícil durant el mandat de Pastrana, vèiem com avançaven les FARC per tot el país. Si ho comparem amb la situació actual, podem dir que Colòmbia ha millorat moltíssim; jo tinc amics colombians que m'ho expliquen.

Colòmbia és un país molt atractiu per invertir-hi, és un país que està progressant i, a diferència del seu entorn, hi ha seguretat jurídica. El govern de Santos està garantint que Colòmbia sigui un país molt atractiu a la inversió estrangera. A Espanya veiem Colòmbia com un aliat molt potent, amb unes grans potencialitats i en aquest sentit volem expressar aquesta opinió des del nostre partit, ja que som un aliat de l'actual govern colombià.

Crec que Colòmbia està creixent enormement al món, a diferència del seu entorn. Veneçuela i altres països es dediquen a potenciar determinats grups que em sembla que no ajuden a la convivència, no ajuden que Colòmbia aconsegueixi allò que potencialment pot arribar a ser. Aquesta és l'opinió del Partit Popular, una opinió legítima, crec que compartida per la majoria de països occidentals, tots escollits democràticament. De fet, el Partit Popular és el partit majoritari avui a les Corts Generals d'Espanya, amb 186 diputats dels 350, amb més d'11 milions de vots i, per tant, els estic expressant l'opinió del principal partit avui a Espanya i de la tercera força política del Parlament de Catalunya. Per tant, crec que aquesta opinió és compartida per la majoria de països del nostre entorn, com per exemple França, que va col·laborar molt activament en l'alliberament d'Ingrid Betancourt.

Des del Partit Popular vull donar un suport absolut a Colòmbia, a la Colòmbia que està creixent, a la Colòmbia que té grans potencialitats i crec que aquest ha de ser el marc de continuïtat que permetrà que els colombians visquin millor en el futur. Moltes gràcies i voldria agrair de nou que siguem avui aquí al Parlament de Catalunya, que és la casa de tots.

Roberto Labandera Partit dels Socialistes de Catalunya

Primer de tot, vull fer un aclariment; la portaveu del PSC en temes de Cooperació i Solidaritat és la diputada Núria Segú. Avui la substitueixo, però a més a més de substituir-la tinc delegada per ella l'atenció als temes referents a Amèrica Llatina i, en especial, Colòmbia.

Per a tots els qui no ho sabeu, jo sóc uruguaià, a més de ser català, i és per això que aquests temes m'interessen doblement. Colòmbia pateix una situació molt dura i terrible. Un país que pot tenir uns nivells de desenvolupament econòmic a escala macroeconòmica, però que en canvi en l'àmbit social i polític és un país que necessita urgentment un procés de diàleg i de pau. El diàleg que comença, que el nostre partit evidentment saluda, i el saluda de forma entusiasta, necessita diferents agendes per a la pacificació. Una agenda que requereix diàleg social, reparació a les víctimes i reconeixement de la dignitat de les víctimes pels moments tan durs que han viscut. Per poder cooperar des de fora en aquest procés, hem de partir d'un diagnòstic clar de la situació actual del país.

Crec que, des d'aquesta altra agenda, que no és exclusivament la del diàleg, hi ha moltes possibilitats i potencialitats per poder cooperar amb Colòmbia. Molts ajuntaments ja ho fan. Per exemple, l'Ajuntament de Lleida. Ho va fer Barcelona durant moltíssims anys en projectes específics i en situacions difícils. Però considero que aquesta cooperació es podria ampliar a moltes més municipalitats i crec que la cooperació catalana, la de la societat civil organitzada, com ho demostra la Taula, i la que correspon a les administracions públiques, no estan esgotades, no estan tancades.

Ja són deu anys de treball de la Taula i desitgem que siguin deu anys més per acompanyar també aquest procés de pau, que com tots sabem no serà de tres mesos, sinó d'anys. El nostre partit lamenta profundament la decisió del Govern de Catalunya i el de la ciutat de Barcelona, que ha estat el primer dels ajuntaments del país que s'ha retirat de la Taula. Vagi per endavant el nostre compromís amb la Taula per a la propera legislatura, ja que tornarem a presentar iniciatives com les que hem aprovat en aquest període passat de forma unànime donant suport a la feina de la Taula i els seus objectius. Volem que la participació del Govern i dels ajuntaments sigui una realitat, amb l'aportació que el context econòmic de les finances públiques permetin. Però crec que en matèria de participació no es demanen només recursos econòmics, sinó la participació política directa en aquests temes, i és per això que el nostre grup es compromet amb la Taula.

La tercera qüestió que voldria assenyalar és el fet singular que aquesta jornada s'hagi fet al Parlament. Espero que les properes convocatòries i jornades es puguin fer aquí també, perquè crec que els donaria una rellevància especial en aquest moment singular per a Colòmbia. I no hi ha millor manera de poder subratllar el suport a aquest procés que acollir el debat en aquest recinte, que és el del poble. Tant de bo puguem acollir nous actes i celebrar noves fites que siguin útils per al procés de pau i de desenvolupament colombià.

Deixeu-me que acabi amb algunes observacions molt breus. El narcotràfic és un tema important. Hi ha països a Amèrica Llatina que han iniciat, com és el cas d'Uruguai, un procés de debat sobre la legalització de la producció i la comercialització de la marihuana. És un petit apunt, perquè Uruguai és un país petit i parlem, no de la cocaïna, sinó de la marihuana, però en tot cas és un debat que a Amèrica Llatina hi ha un govern que ha decidit encetar. El president Mújica ha dit que el problema no és legislatiu. El drama radica en el fet que, dels 9.000 presos que hi ha a les presons d'Uruguai, 3.000 hi són a causa de la droga.

El tema de la violència és d'una importància extraordinària i al Parlament de Catalunya s'ha treballat i s'han tractat aquests temes en la Comissió de Solidaritat i Cooperació.

Per últim, subratllo unes paraules que ha dit Dorys Ardila en referència a la dimensió de gènere al conflicte: la importància del paper de les dones. Crec que això també és molt important.

Ja acabo, gràcies a tots i totes per la participació i el compromís de seguir treballant per aquest procés que es fa a Colòmbia i des de les nostres possibilitats per ajudar que la pau arribi a Colòmbia, acompanyada de més desenvolupament i de més justícia social. Gràcies.

Beth Abad Convergència i Unió

Bona tarda a tots i a totes. Vagi per endavant que nosaltres, el grup parlamentari de Convergència i Unió, hem estat i seguim atents a tot el que s'ha comentat i s'ha parlat al llarg de totes aquestes jornades. En primer lloc, evidentment, voldria agrair la tasca que fa la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia, perquè entenem que és un exemple que cal destacar de la societat civil catalana. Entesa com a tal, ha demostrat una gran solidaritat i compromís amb el poble colombià. La Taula, com s'ha comentat, treballa efectivament des de 2002 i ho fa per la promoció i la protecció de tots els drets humans a Colòmbia, i aquesta jornada en què ens trobem tots plegats n'és un exemple. En seu parlamentària, deixin-me dir que en aquesta legislatura els temes de pau i drets humans a Colòmbia han estat motiu de molts dels continguts de l'ordre del dia de les comissions i de moltes de les compareixences. Vull dir que en gairebé totes elles sempre hi ha hagut la unanimitat de tots els grups parlamentaris aquí presents i que hem estat atents al procés de pau i de llibertat que s'està reclamant per al poble de Colòmbia.

Vull deixar constància del ferm compromís del Govern de Catalunya envers el procés de pau i, com també s'ha comentat, en el procés democràtic. Vull recordar també la llarga tradició de cooperació que té el poble de Catalunya i Colòmbia, perquè entenem que fa més d'una dècada que s'estan desenvolupant iniciatives a través de molts sectors i no només el de la Generalitat de Catalunya, sinó també el Fons Català de Cooperació, la Diputació de Barcelona, la Diputació de Lleida, moltes ONG i entitats catalanes. Aquest compromís es manté malgrat les restriccions econòmiques que estem patint, i no només nosaltres, sinó tot l'Estat espanyol i la resta d'Europa. S'ha comentat que nosaltres institucionalment ja no formem part de la Taula, però vull dir que sí que donem suport institucional i prova d'aquest suport és la meua presència aquí i evidentment el vot de Convergència i Unió a les propostes de resolució a les compareixences de la Taula.

Sigui dit de passada, nosaltres seguirem treballant en matèria de cooperació per al desenvolupament a Colòmbia, en matèria de pau, de drets humans i de governança democràtica. Certament, hi ha un canvi d'actitud amb el nou president Santos, hi ha noves mesures i actuacions, però aquest canvi no és suficient, s'ha de continuar treballant per reforçar la pau i els drets humans a Colòmbia.

Per part meua només vull agrair novament la feina que fa la Taula, aquesta jornada n'és una mostra i els animo a seguir treballant per aquest procés encoratjador de pau i drets humans a Colòmbia. Gràcies.

Joan Boada Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa

En primer lloc vull agrair la quantitat i la qualitat de la informació que hem rebut avui. Aquest és un dels petits avantatges de dedicar-se a la política, que pots accedir a aquesta qualitat d'informació per després poder prendre decisions més properes a la realitat.

La situació de la Taula és difícil, és complicada, però hi ha un avantatge que se'ns va obrir ahir, que hi ha eleccions, i això vol dir que el govern pot canviar i que pot tornar una altra vegada la normalitat a la Taula.

Quan vam rebre les notícies de la possibilitat de l'inici de les negociacions, en el meu cas les vaig rebre amb alegria, però de seguida potser per deformació professional, de seguida vam pensar: hi haurà dificultats. Hi haurà moltes dificultats, però el més important és que ho fem amb un somriure, el somriure que ens diu que a la fi comença aquest procés.

Hi ha molta gent que, de la guerra i del conflicte, n'ha fet una forma de vida i no voldran deixar-la. S'ha parlat moltes vegades del sector dels ramaders i ara no hi són, no volen apostar per aquest procés de pau, per tant, continuaran amb el conflicte. El narcotràfic, el govern, els policies i els militars, estan vivint molt bé gràcies al conflicte i el voldran mantenir, aquesta és una de les grans resistències que no és nova a Colòmbia.

Podríem dir que això passa a tots els conflictes, això és el que ens expliquen sovint des de l'Institut Català Internacional per la Pau.

Un dels temes importants és la veritat i la reparació, i l'altre punt important és la segona fase. En la primera fase els que són ara a la taula són els que han de fer la feina. Ara no toca ni la participació social ni res. Però la segona fase l'ha de liderar la societat, els colombians i les colombianes, ells han de decidir el que ha de passar a partir d'aquell moment. Fer front a la pobresa, les desigualtats, a la manca de serveis i infraestructures. Jo he estat dues vegades a Colòmbia i he tornat molt trist per la situació. A molta gent li agrada parlar del PIB, però jo prefereixo, com ha fet la Christiane d'OIDHACO, parlar de l'índex Gini. Quan l'índex Gini pugi, això voldrà dir que hem guanyat. El fet que pugi fins a dos dits el PIB de Colòmbia, mentre el Gini segueix estant entre els pitjors d'Amèrica Llatina, és un fracàs del Govern i és un fracàs també d'altres sectors.

Nosaltres estem compromesos amb aquest procés de pau i crec que podem fer moltes coses. A Catalunya tenim l'ICIP, que té molta experiència participant en processos d'aquesta naturalesa i podria participar en el procés de verificació del procés de pau. Evidentment, vull lamentar també la posició d'Espanya i de la Unió Europea en aquest cas. Jo crec que, sobretot, cal lamentar el cas de la Unió europea; d'Espanya ens ho podíem esperar, però de la Unió Europea un sovint té certes esperances. Es veu que estan tan atrafegats amb l'austeritat i retallant que no se'n recorden, que existeix la solidaritat, i sobretot que cal acompanyar un procés de pau.

Crec que és important també que intervinguin l'empresa i l'economia social en aquesta segona fase. Catalunya i Espanya tenen un paper important per controlar des d'aquest parlament que les grans empreses i multinacionals d'aquí, de Catalunya i d'Espanya, actuïn també respectant els drets humans a Colòmbia, que algunes no ho fan.

Per acabar, em sembla que serem capaços a Catalunya, a Espanya i a Europa d'acompanyar-los en el seu procés de pau, hi insisteixo, en especial a la segona fase. Moltes gràcies.

Alfons López Tena Solidaritat Catalana per la Independència i president de la Comissió de Cooperació i Solidaritat

Parlaré, no només com a president de la Comissió, sinó com a Solidaritat Catalana per la Independència, ja que tothom ho ha fet. Des de que es van aprovar aquestes jornades fins al dia d'avui hi ha hagut un canvi de circumstàncies al país. En aquest país obrim un procés pel qual, de la mateixa manera que vostès fa dos-cents anys van deixar de ser el Virregnat de Granada per ser la República de Colòmbia, nosaltres ja hem obert el procés pel qual deixarem de ser, la propera legislatura, una comunitat autònoma espanyola per ser la República de Catalunya.

Això els afecta d'una manera directa, perquè no és el mateix el que es pugui fer com a comunitat autònoma, com a parlament de comunitat autònoma, pel que fa a responsabilitat i visibilitat internacional, que si fos un estat sobirà com el Parlament de Colòmbia, o com el Parlament de França o el de Itàlia. La següent vegada que s'organitzi aquesta taula vostès seran rebuts, no pel parlament d'una comunitat autònoma, sinó pel d'una república independent. Moltes gràcies.

Annex 1. Resolució del Parlament de Catalunya

Resolució 732/IX del Parlament de Catalunya, sobre la continuïtat del suport institucional i econòmic a la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia

Tram. 250-01272/09

Adopció

Comissió de Cooperació i Solidaritat

Sessió núm. 14, 13.07.2012, DSPC-C 375

Publicació: BOPC 364

Comissió de Cooperació i Solidaritat

La Comissió de Cooperació i Solidaritat, en la sessió tinguda el 13 de juliol de 2012, ha debatut el text de la Proposta de resolució sobre la continuïtat del suport institucional i econòmic a la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia (tram. 250-01272/09), presentada per tots els grups parlamentaris i els subgrups parlamentaris.

Finalment, d'acord amb l'article 146 del Reglament, ha adoptat la següent

Resolució

1. El Parlament de Catalunya referma públicament la importància per a Catalunya d'un espai ampli, plural i de concertació permanent com la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia, que proposa una mirada diferent sobre el conflicte colombià, però, alhora, sobre les propostes ciutadanes de resistència a la complexa situació de conflicte a Colòmbia.
2. El Parlament de Catalunya constata la necessitat que l'espai únic que és la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia continuï existint i que ho faci amb ple suport de les institucions socials i, com fins ara, de les administracions públiques de Catalunya.
3. El Parlament de Catalunya insta el Govern a continuar donant suport institucional i econòmic a la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia i insisteix en la necessitat que tingui continuïtat.

Palau del Parlament,

13 de juliol de 2012

La secretària de la Comissió Begonya Montalban i Vilas El president de la Comissió Alfons López i Tena

Annex 2. Comunicat de suport del Parlament de Catalunya a un procés de pau a Colòmbia

Barcelona, 28 de setembre 2012

Els i les sotasignats volem expressar la nostra satisfacció i el nostre suport explícit a l'inici dels diàlegs de pau entre el Govern i la guerrilla de Colòmbia. Diàlegs que s'inicien a Noruega el proper 14 d'octubre i que han de continuar a Cuba els mesos que seguiran. Diàlegs que es reprenen 12 anys després del darrer intent de negociar... i de quasi 50 anys de guerra a Colòmbia. És a dir: de desplaçament forçat, d'assassinats massius, de patiment i dolor per a la totalitat de la població civil del país. Una guerra és la foscor i el terror. La pau amb justícia social que tots esperem, com a resultat dels diàlegs, és llum i és esperança.

Instem el Govern català, l'espanyol i la Unió Europea que acompanyin aquest procés, així com les demandes, legítimes, dels milions de víctimes del conflicte. Donem també el nostre ple suport, tal com hem fet des del nostre naixement el 2002, a les iniciatives de la societat civil colombiana en favor de la pau.

Tenim el convenciment que el final del conflicte armat a Colòmbia no pot arribar per la via militar, perquè aquesta opció està més que esgotada: els colombians i les colombianes, ni tan sols aquells que defensen el poder de les armes, no poden suportar ja més violència com a resposta a la violència, en una espiral de destrucció que no té aturador: està comprovat que això només provoca més mort i patiment cada dia, cada any que passa.

Ens afegim als pronunciaments de desenes d'entitats i organitzacions de tot el món, en el sentit que per assolir una pau duradora és fonamental que el procés de pau abordi les causes profundes del conflicte social i armat en aquell país. Quines són? La concentració i usurpació de la terra, la iniquitat i l'exclusió, la manca de justícia social i de garanties democràtiques per a la població. I, de manera molt destacada, la violació sistemàtica dels drets humans i la impunitat dels victimaris.

Considerem que és important que aquest procés de pau es construeixi sobre una base sòlida d'exigibilitat i respecte als drets humans i al dret internacional humanitari. Per això, és imprescindible que totes les parts decideixin urgentment un cessament d'hostilitats o que, almenys, sospesin de quina manera es pot humanitzar el conflicte, tal com han demanat personalitats com Ernesto Samper o Horacio Serpa.

Subscrivim la idea que una negociació d'aquest tipus no s'ha de limitar a pactar desarmament i desmobilització de grups armats, ja que existeix una agenda social, l'incompliment reiterat de la qual és a l'origen del conflicte colombià. L'experiència en altres processos de pau a Llatinoamèrica i al món ens fa assegurar que una pau veritable no es construeix sense la veu de qui pateix la guerra, sense haver-la decidit la societat civil. Considerem important, doncs, que la seva veu sigui escoltada.

Volem afegir-nos a la plataforma europea ODHACO, en la certesa que la fi de la guerra no és la pau en ella mateixa, sinó que és un pas necessari per arribar-hi. Insistim, com ells, que és imprescindible que com a comunitat internacional seguim vigilant la situació dels drets humans a Colòmbia i continuem expressant la nostra preocupació per la situació de desprotecció de les persones defensores de drets humans i els líders socials en aquell país.

Finalment, volem fer des del Parlament de Catalunya un reconeixement públic a tots aquells col·lectius que des de fa dècades treballen cada dia per construir una Colòmbia humana, en pau, amb drets per a tothom. Col·lectius de dones, de comunitats negres, indígenes i camperoles. Col·lectius d'advocats i d'advocades, de

X JORNADES

PAU A COLÒMBIA: UN PAÍS FORMAL I UN ALTRE DE REAL

sindicalistes, d'estudiants, de familiars de víctimes i de líders de barris i *veredas*. Tots aquests col·lectius, estigmatitzats, perseguits i assassinats per exigir justícia.

La pau que demanem, fruit dels diàlegs que comencen a Noruega d'aquí a pocs dies, ha de ser la pau que han construït tots ells i totes elles amb les seves petites lluites de cada dia.

Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia